

Kide

Lapin
yliopiston
yhteisölehti
1 • 2011

Isä





Kide

Lapin
yliopiston
yhteisölehti
1 • 2011

8

Saako graduun koskea? Laura Junka-Aikio

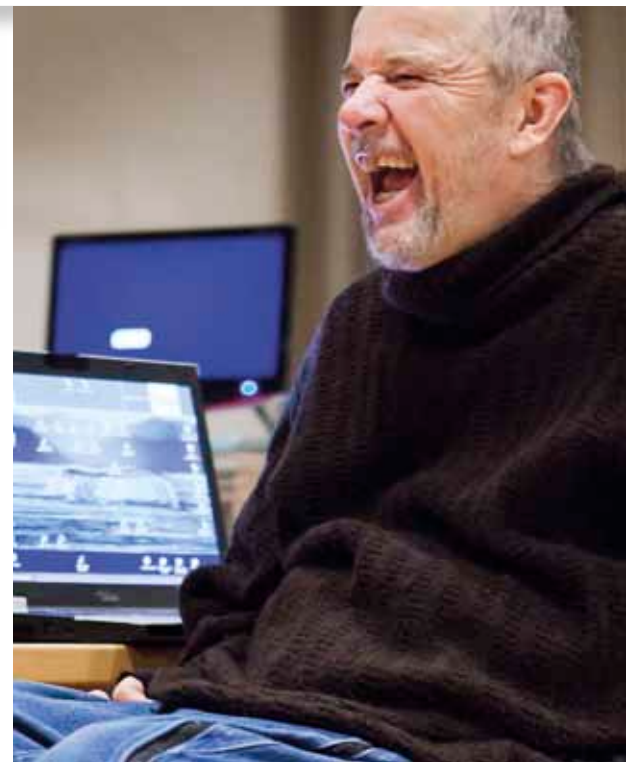
14

Gradu – sehän jätetään! Marjo Laukkanen

22

Film Friendly Lappi Tuija Kauppinen

- 12 Tekijänsä näköistä jälkeä, **Harri Filppa**
- 18 Mitä gradussa tehdään eli tehdäänkö gradulla jotakin? **Katriina Uljas-Rautio**
- 24 Ovet auki yhteistyölle, **Markku Heikkilä**
- 26 ▶ Näytelmiä perusperteistä, **Olli Tiuraniemi**



Rovaniemeläinen näytelmäkirjailija-ohjaaja Esko Janhunen kirjoittaa perusperteistä, joilla on ihan oikeita elämisen ongelmia. S. 26–28.

“
*Keräystuloksiin vaikuttaa
paljon enemmän se,
millainen yliopiston tutkintoprofiili on,
kuin se miten ahkerasti
lahjoituslipasta kierrätetään.*

- 4 **Pohjoisen puolesta**
7 **Pääkirjoitus**, Merja Laitinen
17 **Kolumni**, Timo Jokela
20 **Tuokio**
23 **Kotisivu**, Leena Raappana-Luiro
29 **Siula**, Petri Koikkalainen
30 **Väitökset**
32 **Opin polulla**
33 **Alumnin uraikkuna**, Ville Kiljunen
34 **Julkaisut**
34 **Lyhyesti**
40 **Eskon puumerkki**, Markku Salomaa
42 **Hiutaleita**, Toivo Salonen

Helmikuu/2011

Gradu on keskeinen yliopistotutkintoa muista erottava tekijä. Silti gradu on myös tabu – varsinaista keskustelua graduista käydään hyvin vähän. Tässä numerossa graduun tartutaan urakalla: Miksi yliopistoissa tehdään graduja, mitä tarkoitusta gradu palvelee, ja onko gradun nykyinen muoto se paras ja ainoa?

Kannen kuva: Arto Liiti

TOIMITUS

Päätoimittaja

Olli Tiuraniemi
puh. 0400 695 418
etunimi.sukunimi@ulapland.fi

Teeman toimitussihteeri

Laura Junka-Aikio
etunimi.sukunimi@ulapland.fi

Toimittaja

Sari Väyrynen
puh. 040 571 1960
etunimi.sukunimi@ulapland.fi

Ulkoasu ja taitto

Niina Huuskonen
puh. 040 740 2237
etunimi.sukunimi@ulapland.fi

Valokuvat

Arto Liiti
puh. 040 729 7367
etunimi.sukunimi@leuku.fi

Avustajat

Tuija Kauppinen
Marjo Laukkanen
Johanna Sarriola

Lehti ottaa sitoumukset vastaan aineistoja
mutta pidättää oikeuden muokata niitä.

JULKAISIJA

Lapin yliopisto/Viestintä
PL 122, 96101 ROVANIEMI
tiedotus@ulapland.fi

ILMOITUSVARAUKSET

Tarja Helala
puh. 040 528 6083
etunimi.sukunimi@ulapland.fi

Mediakortti: www.ulapland.fi/kide

OSOITTEENMUUTOKSET

tiedotus@ulapland.fi

**Seuraava Lapin yliopiston Kide
ilmestyy huhtikuussa 2011.**

Painos: 4200 kpl
Painopaikka: Oy Sevenprint Ltd,
Rovaniemi 2011

ISSN 0787-0965

www.ulapland.fi/kide



Poronahka muuntuu moneksi

Kävelykeppiin miellyttävä kädensija, koruille ylellisiä rasioita, sisustukseen tunnelmallisia paneeleita ja valaisimia, kirjoille hauska pidike, laseihin irrotettava suojarengas – tämän jälkeen jää vain miettimään, mitä poronahasta ei voisi tehdä.

Teollisen muotoilun opiskelijat ideoivat viime syksynä osana opintojaan uusia tuotealueita ja -ideoita Oy Ahlskog Leather Ab:lle, joka jalostaa porontaljoista laadukkaita nappa- ja mokkanahkoja etenkin vaatetusteollisuuden käyttöön. Yrityksen suurin asiakas on muotitalo Armani Italiassa.

– Vaatetusteollisuuden taljoista soveltuu kuitenkin vain osa. Haluamme hyödyntää myös ylijäävän materiaalin ja niinpä lähdimme hakemaan ideoita laadukkaista yritystuotteista yhteistyössä Lapin yliopiston opiskelijoiden kanssa, taustoittaa toimitusjohtaja Carita Pöntiö Ahlskog Leather Ab:stä.

Syksyn aikana opiskelijat tutustuivat nahkan jalostukseen yrityksen tehtaalla Kruunupyssä ja perehtyivät muun muassa luksustuotteiden ominaisuuksiin teollisen muotoilun lehtori Lauri Snellmanin johdolla. Tuotteiden prototyyppit esiteltiin yrityksen edustajille joulukuussa.

– Ideat ylittivät odotuksemme, ja selvitämme varmasti mahdollisuudet jatkojalostukseen, Pöntiö sanoo.

Sari Väyrynen

”

Arktisella alueella on tehty tiivistä kansainvälistä yhteistyötä parikymmentä vuotta, ja monet yhteistyön aloitteet ovat läheneet liikkeelle Rovaniemeltä. Nyt ilmassa on uutta nostetta muun muassa arktiseen etnografiaan.

Kansanperinteen ja mytologian tutkija, professori Juha Pentikäinen lahjoitti tutkimusarkistonsa ja kenttätöiden tuloksina syntyneet kokoelmansa Lapin yliopistolle toissa vuonna. Kokoelmat on sijoitettu Arktiseen keskukseseen, ja ne koostuvat asiakirja-aineistoista, valokuvista, videonauhoista, äänitteistä, kirjoista ja etnografisesta esinekokoelmasta. Kokoelmat valottavat muun muassa saamelaisen mytologiaa, samanismia, metsäsuomalaisuutta, vanhauskoisuutta, lestadiolaisuutta, siirtolaisuutta ja Marina Takalon elämää. Pelkästään valokuvamateriaalia on parikymmentätuhatta ja video- ja ääninauhojakin liki kolme tuhatta kappaletta.

Parhaillaan kokoelmia luetteloidaan ja arkistoidaan, joten ne eivät ole vielä vapaasti tutkijoiden käytettävissä. Kuitenkin jo tänä vuonna saapuu joukko kansainvälisiä samanismitutkijoita työskentelemään Rovaniemelle arkiston parissa. Kokoelmia aiotaan hyödyntää myös Arktisen keskuksen näyttelyissä ja niiden sisältöjä voidaan tuotteistaa matkailun tarpeisiin.

Pohjoisen puolesta -palstalla esitellään ajankohtaisia pohjoisia asioita, ilmiöitä ja ihmisiä. Ehdotuksia aiheista Olli Tiuraniemelle: etunimi.sukunimi@ulapland.fi



Parantajien perillinen

– Äitini suvussa on pitkä historia kansanparantajia. Etenkin isoisoisäni, kyläseppä Albin Merkkiniemi oli Kemijokivarressa tunnettu parantaja, joka hoiti ihmisiä muun muassa kylpyjen, turpeen ja jäsenkorjauksen avulla, paljastaa Katja Misi-kangas.

Sama vuosisatainen perimätieto jalostuu nykyisin Katjan käsissä hoitotuotteiksi Narkauksen kylässä Rovaniemellä. Sukutilan entiseen navettarakennukseen remontoidussa verstaassa syntyy lappilaisista kasveista hoitovoiteita ja -öljyjä sekä luontaiskosmetiikkaa, ja päätalon hoitolassa tehdään turve- ja kuppaushoitoja.

Alun perin yritys tuotteineen on Katjan äidin Marja-Leenan käsialaa. Pari vuotta sitten Katja otti vetovastuun, mikä oli helppoa yrttien saloja ikänsä seuranneelle naiselle. Katjan oman luonnonkosmetiikkasarjan ensimmäiset tuotteet valmistuivat viime vuonna. Ammatinvalinta ei silti ollut itsestäänselvyys.

– Eipä paljon teini-ikäisenä kiinnostanut etsiä metsissä kerkkiä pahimpaan hyttysaikaan. Iän myötä kiinnostus kuitenkin heräsi, koira- ja hevoshierojaksikin kouluttautunut nainen naurahtaa.

Kasvit Katja kerää pääsääntöisesti itse luonnosta. Eniten tarvittavia kehäkukkaa, piharatamoja ja siankärsämöä myös viljellään pihapiirissä. Hoitoturve nousee omalta suolta.

Pohjoisen kasveissa onkin Katjan mukaan aivan omaa voimaansa. Yöttömien öiden intensiivinen kasvukausi nostaa vaikuttavien aineiden pitoisuudet korkeiksi, ja vähäiset saasteet takaavat kasvien puhtauden. Ennen hoitoihin liittyi myös luonnonmystiikkaa: vaivoja vietiin esimerkiksi jokeen tai haudattiin suohon. Vaikka mystiikka on hiipunut, pitää luonto edelleen nöyränä.

– Viime kesänä kuljettiin kolme viikkoa metsässä vahtimassa, milloin mesiangervo kukkii. Kukkihan se, kun malttöi odottaa.

Sari Väyrynen

EU:n arktinen tiedotuskeskus myötätuulessa

Aloite perustaa Lapin yliopiston Arktisen keskuksen yhteyteen EU:n arktinen tiedotuskeskus on viime aikoina saanut myönteistä nostetta.

Eduskunta myönsi joulukuussa Arktiselle keskukselle 100 000 euron rahoituksen tiedotuskeskuksen yksityiskohtaisen konseptin laatimiseen ja hankkeen edistämiseen.

Tammikuun lopulla Euroopan parlamentti puolestaan hyväksyi mietinnön pohjoisimpien alueiden kestävästä EU-politiikasta. Siinä parlamentti ottaa kantaa myös tiedotuskeskukseen pyytäen komissiota ottamaan huomioon sopivat ehdotukset ja toteaa panevansa merkille Lapin yliopiston ehdotuksen.

– On poikkeuksellista, että parlamentti tukee näin suoraan konkreettista aloitetta. Arktinen keskus on ehdottanut EU:n arktisen tiedotuskeskuksen perustamista juuri sillä verkostomallilla, jota parlamentti nyt tukee. Tästä on kuitenkin vielä matkaa ja työtä ennen lopullisia päätöksiä, sillä tiedotuskeskuksen varsinainen perustaminen on komission eikä parlamentin käsissä, toteaa Arktisen keskuksen johtaja, professori Paula Kankaanpää.

www.arcticcentre.org

Arktinen yliopisto 10 vuotta

Pohjoisten yliopistojen, korkeakoulujen ja organisaatioiden verkosto University of the Arctic on tänä vuonna edistänyt pohjoisten korkeakoulujen yhteistyötä ja vahvistanut pohjoista osaamista jo kymmenen vuotta. Pyöreitä vuosia juhlistetaan kesäkuun alussa, kun verkoston jäsenet kokoontuvat viikoksi Rovaniemelle, Kemiin ja Inariin.

www.uarctic.org



Lapin Muotoilijat esittäytyvät blogissa

Lapin Muotoilijat ovat avanneet verkkosivut ja blogin. Sivusto esittelee yhdistyksen jäsenten osaamista sekä yleisesti yhdistyksen toimintaa.

– Samalla kerromme siitä, mitä muotoilualalla tapahtuu Lapissa. Näin pyrimme nostamaan lappilaisen muotoilun profiilia. Suurimpana tavoitteenamme on kehittää Lapista muotoilun kärkialue ja Rovaniemestä varteenotettava muotoilukaupunki Suomessa ja maailmalla, kertoo yhdistyksen puheenjohtaja Julius Oförsagd.

Lapin Muotoilijat ry on Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnan opiskelijoiden keväällä 2010 perustama yhdistys. Jäsenet ovat Lapissa työskenteleviä muotoilun opiskelijoita ja ammattilaisia. Yhdistys tarjoaa jäsenilleen opintomatkoja, koulutusta, luentoja, pajatilat sekä mahdollisuuksia yhdessä tekemiseen. Yrityksille ja organisaatioille yhdistys tarjoaa yhteistyöprojekteja, joiden avulla yritykset oppivat hyödyntämään muotoilua omassa toiminnassaan.

www.lapinmuotoilijat.fi

Gradu – ahdistuksen ja ylpeyden aihe

Pro gradu -tutkielma asettaa opiskelijalle haastavia tavoitteita. Tutkielmalla osoitetaan kyky itsenäiseen tiedonhakuun, olemassa olevan tiedon problematisointiin, erittelyyn, kriittiseen arviointiin, uuden tiedon tuottamiseen, soveltamiseen ja argumentointiin. Tiedollisten prosessien lisäksi kyse on myös vahvasti tunteisiin kiinnittyvästä prosessista.

Ei siis ihme, että useassa opiskelijassa graduprosessin alku synnyttää enemmän ahdistusta ja väistämisenhalua kuin tavoitteellisia tekoja asian edistämiseksi. Valmis gradu voi näyttäytyä möhkäleenä, joka saa omat taidot ja valmiudet näyttämään mitättömiltä. Ahdistuksen purkamiseen tarvitaan opintoja tukevia rakenteita ja suhteita.

Keskeinen rakenne on opetussuunnitelma. Esimerkiksi sosiaalityön oppiaineessa, joka tuottaa tieteellisen osaamisen lisäksi ammatillisen pätevyyden, tutkimusprosessin hahmottaminen tapahtuu suhteessa sosiaalityön ongelmanratkaisuprosessin ymmärtämiseen. Teoria-käytäntö-tutkimus-yhteyttä aletaan konkretisoida jo perusopinnoissa. Opintojen edetessä sekä tutkimus- että ongelmanratkaisuprosessiin liittyviä valmiuksia syvennetään ja laajennetaan.

Opetussuunnitelmaan sisältyy myös kysymys gradun muodosta. Voisiko vaihtoehtoisia tutkimusraportoinnin muotoja harkita myös graduissa? Voisiko tutkimus olla artikkelien koonnos ja voisiko se sisältää myös käytännön työssä hyödynnettäviä osioita, kuten erikoistumiskoulutuksessa tehtävissä lisensiaatintutkimuksissa?

Yhteiskunta- ja työelämysuhteet toimivat parhaimmillaan opiskelijoiden tekemisen tukena, ne suuntaavat gradua itsenäisestä ja yksityisestä jaetuksi ja yhteiseksi.

Sosiaalityön opiskelijoille suhteet Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskukseen, kuntiin ja järjestöihin merkitsevät mahdollisuutta kiinnittyä tutkimus- ja kehittämisprojekteihin ja tehdä työelämälähtöistä tutkimusta yhdessä tutkijoiden ja kehittäjä-sosiaalityöntekijöiden kanssa. Tällä hetkellä opiskelijoille on tarjolla yli kymmenen hanketta, joihin he voivat kiinnittyä. Opiskelijat voivat hyödyntää hankkeissa jo kerättyjä aineistoja tai kerätä uusia. Gradunaiheita löytyy kolmisenkymmentä. Graduseminaarissa eräs opiskelija totesi: ”Tiedättekö, että on ihana tunne, kun tietää, että joku muukin odottaa tämän valmistumista kuin itse tai yliopisto!”

Graduryhmä toiminnallisena rakenteena ja suhdeverkoston tarjoaa tärkeää tukea opiskelijan oman ajattelun vahvistamisessa. Parhaimmillaan se houkuttelee esiin tutkija- ja kirjoittajapersoonan ja rohkaisee tieteelliseen luovuuteen. Ryhmä taittaa ahdistusta.

Gradujen ohjaus on sensitiivistä ja haastavaa, sillä aiheen hahmottelusta lähtien paperilla on ilmiön lisäksi myös opiskelija, omana ainutlaatuisena ajattelevana subjektina. Samalla se on yksi antoisimmista työtehtävistä. Opiskelijoiden gradujen myötä olen päässyt tutustumaan ajankohtaisten sosiaalityön arjen ilmiöiden lisäksi elokuvien sosiaalityöntekijöihin, ne-palilaisten katulasten elämään, pohtimaan kansainvälisen sosiaalityön, syrjinnän ja sorron vastaisia käytäntöjä ja lukemattomiin muihin kiinnostaviin kysymyksiin, joihin itse tutkijana ei olisi voinut tarttua.

Jakamista ja yhteistä luonnetta korostaa myös sosiaalityössä käyttöönotettu uusi kypsyysnäytteen muoto. Opiskelijat ovat perinteisen tenttitilanteessa ohjaajalle kirjoitettavan esseen sijasta kirjoittaneet graduistaan puheenvuoroja aamu-, ammatti- ja tieteellisiin lehtiin tai käyneet esitlemässä tutkimuksensa tuloksia esimerkiksi erilaisilla päivillä. Ryhmässä koettu jaettu ylpeys valmistuvasta gradusta on upea tunne!





Laura Junka-Aikio

Saako

graduun koskea?

Yliopistojen opetustehtävä kulminoituu pro gradu -tutkielmaan. Gradu osoittaa opiskelijan kypsyyden itsenäiseen ja tieteelliseen ajatteluun. Samalla se on tärkein yliopistotutkinnon muista erottava tekijä.

Viime vuosina yliopistoa on kuitenkin tuunattu tohinalla. Uusliberalistisen käänteen puitteissa toiminta on joutunut tiivistyvän tehokkuusajattelun piiriin. Lisäksi tutkimuksen ja opetuksen odotetaan vastaavan yhä paremmin yhteiskunnan ja elinkeinoelämän käytännön tarpeisiin.

Tätä taustaa vasten gradu on säilynyt yllättävän koskemattomana, toteaa kasvatustieteen professori ja *Uuden graduoppaan* kirjoittaja Juha Hakala Jyväskylän yliopistosta.

– Yhteiskuntatieteellisillä aloilla gradu on edelleen 75–150 sivua pitkä juonnellinen tarina, jossa opiskelija asettaa itselleen kaksi tai kolme kysymystä ja joihin hän vastaa laajasti.

Keskeistä on myös akateeminen vapaus.

– Yliopisto ei edelleenkään aseta ehtoja sille, millä tavoin gradu ripustautuu tutkimusongelmiensa kautta meidän aikaamme. Tutkimusaiheet saattavat olla hyvinkin marginaalisia, mutta niitä pidetään itseisarvoisina, eikä järjestyttä sen takia voi pittää ehdolle.

– Gradu on aina ollut portti akateemiseen kansalaisuuteen, kypsyydenosoitus, joka ihmisen tulee tuottaa osoittaakseen olevansa akateemisesti sivistynyt. Se, että tämä

instituutio on säilynyt aika muuttumattomana vuosikymmenien ajan osoittaa omalla tavallaan yliopistojen perinteistä kiinnipitävää roolia, Juha Hakala pohtii.

Käytännöllisempi gradu?

Tutkintovaatimuksiin sisältyvää, lähes sata sivua pitkää gradua perustellaan siis akateemisella vapaudella ja sivistystehtävällä.

Yliopiston ja eritoten maisteritutkintojen rooli suomalaisessa yhteiskunnassa on kuitenkin muuttunut selkeästi

nykymuotoisen gradun elinkaaren aikana. Esimerkiksi 1960-luvulla maisteritutkinnon suorittanut oli harvinaisuus, ja tutkinnon keskeisenä tehtävänä oli valmistaa tutkijoita.

Nykyään maisteriksi opiskelevat melkein kaikki valokuvaajista lastentarhanopettajiin, eikä tutkijaksi tähtäävä pötki pitkälle pelkkä maisterin paperi kädessään – nyt tutkijan täytyy olla tohtori.

Tässä tilanteessa on ehkä aiheellista kysyä, onko perusteellisen tutkimustyön teettäminen kaikilla yliopistoopiskelijoilla työllistymisorientaatiosta riippumatta yhä perusteltua ja järkevää.

Mihin gradulla tähdätään ja onko nykyinen gradu muodoltaan tässä mielessä välttämättä se ainoa oikea?

Juha Hakala myöntää, että kysymystä kannattaisi miettiä laajasti. Hän itse ei kuitenkaan lähtisi romuttamaan varsinaista graduinstituutiota, gradussahan on ennen kaikkea

**Kaikki muu yliopistoissa
tuntuu muuttuvan,
mutta pro gradu
-tutkielma pitää sitkeästi
pintansa. Mikä tekee
gradusta niin rakkaan,
ettei siihen kajota?**

Graduaihepankissa jokainen voittaa

Vuosi sitten Suomen rajavartiolaitos perusti graduaihepankin. Sen tavoitteena on kerätä eri hallintoyksiköissä käytännön tasolla syntyneitä tutkimusaiheita ja ideoita ja tarjota niitä yliopistojen käyttöön.

Tällä hetkellä aiheita on koossa satakunta. Pankin perustaja tutkija Minna Jokela kertoo, että pankki syntyi vastauksena rajavartiolaitoksen lisääntyneeseen tiedon-tarpeeseen.

– Tiedon ja tutkimuksen merkitys on kasvanut jokaisella yhteiskunnan alalla. Esimerkiksi hallinnon tasolla linjauksena on nyt joka puolella se, että kaiken päätöksenteon tulee pohjautua tutkittuun tietoon.

Itse graduaihepankki on Rajavartiolaitoksen oma kokeilu. Rajavartiolaitos saa pankin avulla tutkittua tietoa tärkeiksi koemistaan aiheista. Graduntekijä saa ajan-kohtaisen aiheen ja tukea aineiston keräämiseen, analyysiin, julkaisemiseen ja usein myös rahoittamiseen. Hyvässä lykyssä yhteistyö avaa ovia myös työnhaussa.

Onko tilausgradu oikea gradu?

Kuulostaa täydelliseltä. Mutta eikö näin tiivis yhteistyö vaaranna graduun liitetyn ajattelun vapauden? Ja eikö yksi gradun keskeinen haaste ole juuri se, että opiskelijan täytyy itse löytää ja muotoilla tärkeäksi perustelemansa tutkimusaihe, ja toteuttaa työ omista lähtökohdistaan käsin?

Lähes kaksikymmentä vuotta yliopistopuolella toiminut Minna Jokela tunnistaa huolen, mutta painottaa, ettei rajavartiosto anna opiskelijoille täysin valmiiksi kalluttuja aiheita.

Hän lisää, että myös yliopistojen ja julkisen sektorin välinen henkinen ja kulttuurinen kiulu on kaventumassa. Yhä useammilla hallinnon aloilla on nykyään omat tutkimusyksikkönsä. Työntekijöiden koulutustaso on noussut ja joukossa on yhä enemmän tohtoreita. Nykyään yliopistojen ulkopuolellakin tehdään mielekästä tutkimusta ja ymmärretään tieteellisen kysymyksenasettelun tärkeys.

Keskeistä ei Jokelan mukaan olekaan

se, kenen kanssa gradua tehdään, vaan se, että opinnäytetyö täyttää tieteellisen tutkimuksen kriteerit.

– Yksi iso haaste on tiedon julkisuus, siitä ei saisi antaa periksi. Rajavartiostossa monet tutkimusaiheet ovat luottamuk-sellisia, mutta ne aiheet annetaan sitten omalle porukalle, Minna Jokela kertoo.

Myös tutkimuksellinen ja teoreettinen ote on tärkeää.

– Me emme missään nimessä halua olla sellainen viranomaistaho, joka ottaa kesäharjoittelijan ja teettää tällä selvitysluon-toisen raportin, ja sitten tämä sama opiskelija kiusaa yliopistoa syksyllä sanomalla, että selvityksen päälle täytyy liimata teoria, Minna Jokela kertoo nauraen.

– Yliopistoja ei saa pakottaa venyttämään gradun kriteereitä ulkoisille vaatimuksille sopivaksi. Yhteistyö on saatava toimimaan niin, että kaikki hyötyvät.



kyse opiskelijan oman ajattelun kehittämisestä. Hakalan mielestä huomio tulisi kiinnittää niihin odotuksiin, joita graduun ladataan.

– Tuhannet opiskelijat asettavat gradutavoitteensa aivan liian korkealle ja gradu jää valmistumatta sen takia. He ovat jatkuvasti tyytymättömiä suoritukseensa ja pelkäävät, etteivät saa vedettyä gradua läpi, Hakala kertoo.

– Myöhemmin olen kysynyt opiskelijoilta, oletko koulut-tautumassa tutkijaksi vai muihin tehtäviin. Yhdeksänkymmentäviisi prosenttia vastaa tähtäävänsä muihin hommiin. Tässä tapauksessa opiskelijalla pitäisi olla itsenäisyyttä tyy-tyä myös vaatimattomampaan tutkielmaan ja arvosanaan.

Hakala muistuttaa, että jopa alimmilla arvosanoilla suori-tettu tutkielma on arvokas.

– Huonolla gradulla pääsee yhtä hyvin yliopiston ulkopuoliseen työelämään kiinni kuin laudaturin gradulla, mutta hikeä ja verta on vuodatettu paljon vähemmän, eikä valmistuminen nouse niin suureksi kynnykseksi.

Hakala olisi valmis omaksumaan myös hiukan pragmaattisemman otteen gradujen suhteen.

– Ohjaajat voisivat olla paremmin kiinni yhteiskunnan muutoksissa ja työelämän tarpeissa. Ehkä meidän pitäisi olla hiukan valppaammin vaatimassa ajankohtaisuutta gradujen tutkimusproblematiikalta ja painottaa sitä, että ne tulisivat nykyistä useammin vastaamaan todelliseen tarpeeseen.

Lyhyempi gradu?

Miksi meidän gradumme sitten ovat niin pitkiä? Britanniassa maisterin opinnäytetyöksi riittää noin kolmenkymmenen sivun pituinen tutkielma, joka kirjoitetaan luku-kauden päätteeksi kolmen intensiivisen kesäkuukauden aikana.

Suomalaisen verrattuna tämä voi kuulostaa heppoiselta, mutta lyhydessä ja intensiivisyydessä on puolensa. Katriina Uljas-Rautio esittää tämän lehden artikkelissa, että meil-

lä tutkielman eri luvut jäävät herkästi toisistaan erillisiksi kokonaisuuksiksi, eikä rakenne tue synteisiä tai pohdiskelevaa otetta. Lyhyessä opinnäytetyössä ajatukset on pakko esittää tiiviimmin, ja usein tämä tukee tutkimusta myös kokonaisuutena.

Lisäksi lyhyt tutkielma toimii nuoren tutkijan väylänä tieteelliseen julkaisuun. Teksti on helppo muokata nykyisten tiedejulkaisujen vaatimaan muotoon. Satasivuinen gradu taas ei taivu oikein mihinkään: se on liian lyhyt kirjaksi ja liian pitkä artikkeliksi. Pitäisikö myös gradun pituudesta keskustella Suomessa nykyistä avoimemmin?

Lapin yliopiston sosiologian professori ja *Iso G: Gradua ei jätetä!* -kirjan toimittaja Merja Kinnunen myöntää, että lyhyessä gradussa on puolensa. Hän painottaa kuitenkin, että kysymys gradun pituudesta on osin väärin aseteltu.

– Jos ajatellaan esimerkiksi gradujen vaatimustasoa, niin minä en välttämättä kytkisi sitä gradun pituuteen. Pituuteen vaikuttaa jo sekin, mitä tutkii, millaisia aineistoja ja menetelmiä käyttää. Kahdensadan sivun gradu voi olla paljon huonompi kuin napakka neljäkymmentäsivuinen. Keskeistä on pohtia, miten tutkimukselliset taidot pääsevät kehittymään gradun puitteissa.

Tästä näkökulmasta nykyinen gradu puolustaa Kinnusen mielestä hyvin paikkaansa. Hän on itse ollut aktiivisesti pelastamassa gradua jo kahteen otteeseen, ensin 1970-luvulla kun yhteiskunnallisessa keskustelussa ilmaantui paineita yliopistojen ja kolmannen sektorin lähentymiseen ja nyt 2000-luvulla, kun tämä keskustelu on tehnyt uuden tulemisen kahta kauheammalla voimalla.

Viimeisessä tutkintouudistuksessa opetusministeriö halusi pienentää gradun merkitystä. Vuoden 2004 tutkintoasetuksessa gradun osuus syventävissä opinnoissa putosi-kin puolesta yhteen kolmasosaan. Vastauksena kekseliäät yhteiskuntatieteilijät ujuttivat menetetyt pisteet tutkielmaa tukeviin opintoihin, joita ei aiemmin kirjattu opintosuorituksiin erikseen, esimerkiksi graduseminaareihin ja kirjallisuusseisiiin. Gradun osuus pysyi siis käytännössä muuttumattomana.

Vapauttava gradu

Pelastusoperaatiolla oli syynsä. Merja Kinnusen mielestä gradussa tiivistyy koko yliopiston tehtävä.

– Filosofi Matti Juntunen on kiteyttänyt, että yliopiston tehtävänä on opettaa tieteellistä asennetta todellisuuteen nähden. Käytännössä tieteellinen asenne tarkoittaa tutkimuksellisia taitoja, käsitteellistämiskykyä, taitoa argumentoida ja perustella väitteitään, kykyä jäsentää eri asioiden ja ilmiöiden välisiä suhteita, Merja Kinnunen pohtii.

– Nämä taidot muuttuvat keskeisiksi gradua kirjoittaessa, mutta ne omaksutaan pitkin opintoja, kun luetaan kirjoja ja kirjoitetaan harjoitustöitä.

Sen sijaan, että gradu nähtäisiin opintojen ahdistavana päätepysäkinä, Kinnunen puhuuakin gradusta vapautena.

– Gradussa opiskelija saa vihdoinkin itse päättää, mikä on se aihe, johon hän käyttää tavallista enemmän aikaa ja jota hän saa miettiä rauhassa. Hänellä on vapaus päättää, mitä kysymyksiä kysyy, ketä ottaa mukaan siihen tekstiinsä, mitä lukee, mitä ottaa aineistokseen ja mitkä menetelmät valitsee analyysin tueksi.

Jos vapaus muuttuu ahdistavaksi, ongelmia pitää Kinnusen mukaan etsiä ohjauksen puolelta. Ketään ei saa jättää gradun kanssa yksin vasten tahtoaan, ja graduprosessi pitää aloittaa heti maisteritutkinnon alussa. Silloin opiskelijan on helpompi syventää opintonsa niin, että ne palvelevat myös gradua.

– Gradu on opiskelijan oikeus toteuttaa yliopistossa oma, oikea tutkimus. Monelle se on myös ensimmäinen tieteellinen julkaisu ja kulkee ihmisen nimissä vuosisatojen läpi. ●

TEKIJÄNSÄ NÄKÖISTÄ JÄLKEÄ...



On monia aiheita joista aloittaa, mutta asian loppuun saattaminen on aina se haastavin tehtävä.

Tämä sama pätee niin tällaisessa kahden sivun artikkelissa kuin pitkässä gradutyössä.



Altti Kuusamon kirjasta Kuvien edessä (s.73) Osaako kuva sanoa "eilen"? Entä onnistuuko sana kuvaamaan omia kirjaimiaan?

Tieteellisessäkin kerronnassa voidaan toisinaan tarvita myös kuvia.



En voi väittää, etteikö omaa työskentelyäni olisi auttaneet tiedekunnan graduohjeet ja kirjastosta löytyvät "näin teet gradun" -kirjat.

Ne antavat suuntaviivat tekemiselle.

Perusasiat kuntoon



Mielestäni gradun, artikkelin tai ylipäätään kirjoituksen pitää olla tekijänsä näköinen.

Silloin se on kaikista antoisin ja mukavin lukea.

Tekijänsä näköisyys ei sulje pois mitään tieteen- ja taiteenaloja!



Oma tutkimusaiheeni liittyi sarjakuvaan, jolloin sarjakuvakerronnan käyttäminen gradun esittämisessä oli perusteltua jo sisällön vuoksi.

En halunnut jättää kuvia pelkästään liitteeksi, vähän niinkuin minulle yritettiin neuvoo.



MUISTELUA TIEEELLISESTÄ KIRJOITTAMISESTA

Kuvat pitää kirjoittaa auki.

Eikö meillä ole muita vaihtoehtoja?

Ehkä olisin osannut muotoilla kysymyksiäni tieteellisen kirjoittamisen kurssilla hieman paremmin, jos olisin gradutyöni tekemisen jo aloittanut. Mutta, näin ei yleensä taida olla.



Tieteellisen tekstin tulee kulkea ajassa mukana. Eli toisin sanoen kehittyä antiikin teksteistä nykypäiväiseksi kerronnaksi.

Sarjakuvissa on dialogeja. Antiikin tekstit ovat dialogeja. Joten, sarjakuvat ovat antiikin tekstejä.

Stop!

Kyllä logiikka ja argumentaatio on käyty. Tämä oli vain arkinen kärjistys.



Mutta toisaalta - ajassa mukana kulkemisella voidaan tarkoittaa myös sitä, että sarjakuvalla luodaan tekstiin kerronnallinen jatkumo, jossa ruudut rytmittävät tarinaa. Tuolloin tieteellinen teksti saa samalla nykyaikaisen ja ajan mukana kulkevan vaihtoehdon.

Jatkakaa!

TIETEELLISEN TEKSTIN LUKEMISESTA



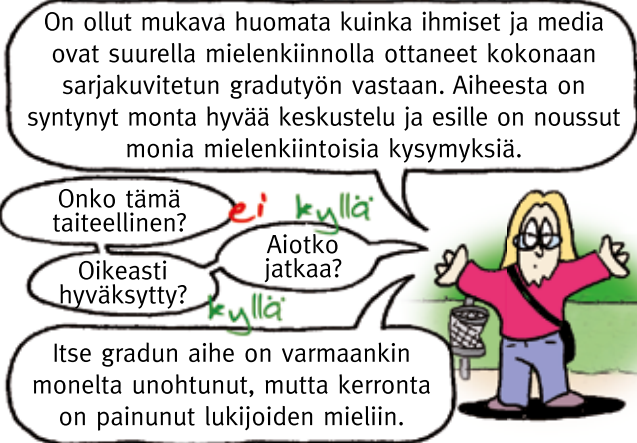
Luin kyllä gradusi, mutta en katsonut kuvia. Sinun pitää lukea se uudelleen, kuvien kanssa.

Onko näin, että kuvien pelätään jäävän vain tyhjiksi kuvituksiksi? Onneksi sarjakuva muodostuu kuvista, sanoista ja ruuduista. Kuvat eivät siis ole sarjakuvassa koskaan turhia vaan kerronnallisen jatkumon kannalta aina pakollisia.



Käytännössä -ymmärtäminen vaatii enemmän paneutumista itse kerrontaan. Onneksi valpas tutkimuksen tekijä on varmaankin ottanut tämän huomioon ja kertoo hieman perusteluja normaalista poikkeavalle kerronnalle. heti kättelyssä

Lyhyempi sarjakuvanteoria. Sarjakuvakerronta sisältää kuvia, sanoja ja ruutuja. Yllä oleva esimerkki osoittaa mitä ruutujen välissä tapahtuu. Kolmen ruudun mittaisen lyhyen tarinan kerronnassa aikaa kuluu 10 tuntia.



On ollut mukava huomata kuinka ihmiset ja media ovat suurella mielenkiinnolla ottaneet kokonaan sarjakuvitetun gradutyön vastaan. Aiheesta on syntynyt monta hyvää keskustelua ja esille on noussut monia mielenkiintoisia kysymyksiä.

Onko tämä taiteellinen? *ei kyllä*
Oikeasti hyväksytty? *kyllä*
Aiotko jatkaa?

Itse gradun aihe on varmaankin monelta unohtunut, mutta kerronta on painunut lukijoiden mieliin.



Sanat, kuvat, multimedia ja monet muut asiat ovat kiinnostavia. Toivonkin gradun tekijöiltä ja luonnollisesti väikkärin vääntäjiltäkin entistä enemmän uskallusta tarttua kerronnallisiin haasteisiin. Käytännössä pitää vaan laittaa itsensä likoon.

Mukana seuraa haasteita, mutta... Enkä nyt tarkoittanut haastemiestä vaan...



Jos tieteellinen teksti poikkeaa yleisistä käytännöistä eli on toteutettu esimerkiksi sarjakuvakerronnalla, audiovisuaalisesti tai muulla innovatiivisella tavalla niin tekstin lukeminen vaatii todennäköisesti hieman enemmän lukijaltaan.

Ehkäpä siitä luetaan muutakin kuin viimeinen luku.

Kuvanlukutaito, Medialukutaito tai jotain muuta - yleensä kuitenkin aikailla arkista.



OTE TUULI TALVITIEEN VÄITÖSKIRJASTA *

Tällaisia löytöjä on mukava tehdä.

...kautta... tuota ilmi... tuulla. Tutkitt... lähdönistä... lukijalle usein vain teksti... Tieteen kentällä... tutkimuskirjoittamisen ja -raportoimien konventiot ovat kuitenkin viimeisen vuosikymmenen aikana muuttuneet, ja perinteiselle tieteen kielelle ja tutkimuksen raportoinnin tavoille on tullut vaihtoehtoja (mm. Filppa 2007; Nummi 2006; Uusikylä 2002). ...raportoimissa perinteisen ... kulkee konserttitalle ... tämän kuin

Omaan graduuni on tällä hetkellä viitattu oikeastaan kaiken sorttisissa tieteellisissä töissä. Muutamissa töissä on viitattu kerrontatyylisiin, mutta toisissa viittaukset liittyvät sisältöön.

* Tuuli Talvitie: Hätäpölkästä häitäriätsiin (s.15)



SARJAKUVITETTUUN TIEDETEKSTIIN VIITTAAMINEN

Miten tähän pitäisi viitata? Odotan sitä ensimmäistä rohkeaa, joka tekee ihan suoran sitaatin ottamalla ruudun tai vaikka kaksi.

Tuon kysymyksen vastauksen voi mielestäni jokainen itse kehittää. Jos suoranaista ennakkotapausta ei ole, niin hyviä tutkimuskäytäntöjä noudattaen tyylillä onkin aikailla vapaa.



Kokemuksesta voisin sanoa, että tuolloin työskentelystä tulee entistäkin mielekkäämpää. Jos siis hallitset jonkin kerronnallisen keinon, jonka hyödyntäminen voisi olla mielekästä niin kokeile sitä rohkeasti.

Seuraavaksi kipaise taidekirjaston graduhylylle, josta työni pitäisi löytyä tai lue netistä: filppa.com/ruutuujenkaupalla/

Marjo Laukkanen

Gradu – sehän jätetään!

Graduoppaiden nimet leikittelevät vakavalla asialla. Tarttuisiko sitä avuntarpeessa *Maukkaaseen graduun* tai *Isoon geehen – Gradua ei jätetä!* Vai luottaisiko sittenkin *Melkein maisterin entistä ehompaan niksikirjaan?* Kun opuksen nimestä poistaa melkein-sanan, jäljelle jää se, mihin olisi tarkoitus päästä: maisteriksi.

Vaikka maisteriksi tulon vaiheista ja siihen käytetystä ajasta voidaan olla montaa mieltä, itse valmistuminen on yleensä sekä opiskelijan että yliopiston yhteinen tavoite. Mediakasvatusta opiskelleella Jaana Virtasella tavoite täyttyi ennen joulua. Alan opinnot hän aloitti reilu kuusi vuotta aiemmin, syksyllä 2004.

Virtasen opiskeluaika venyi hieman, koska hän työskenteli opintojen ohella. Töitä piti tehdä, sillä opintotukikaudet eivät riittäneet aiempien opintojen vuoksi koko opiskeluajalle. Itse gradu ei Virtasen opiskeluaikaa juuri pidentänyt, mutta koska se jäi viimeiseksi opintosuorituksiksi, loppuvaiheessa valmistuminen oli siitä kiinni.

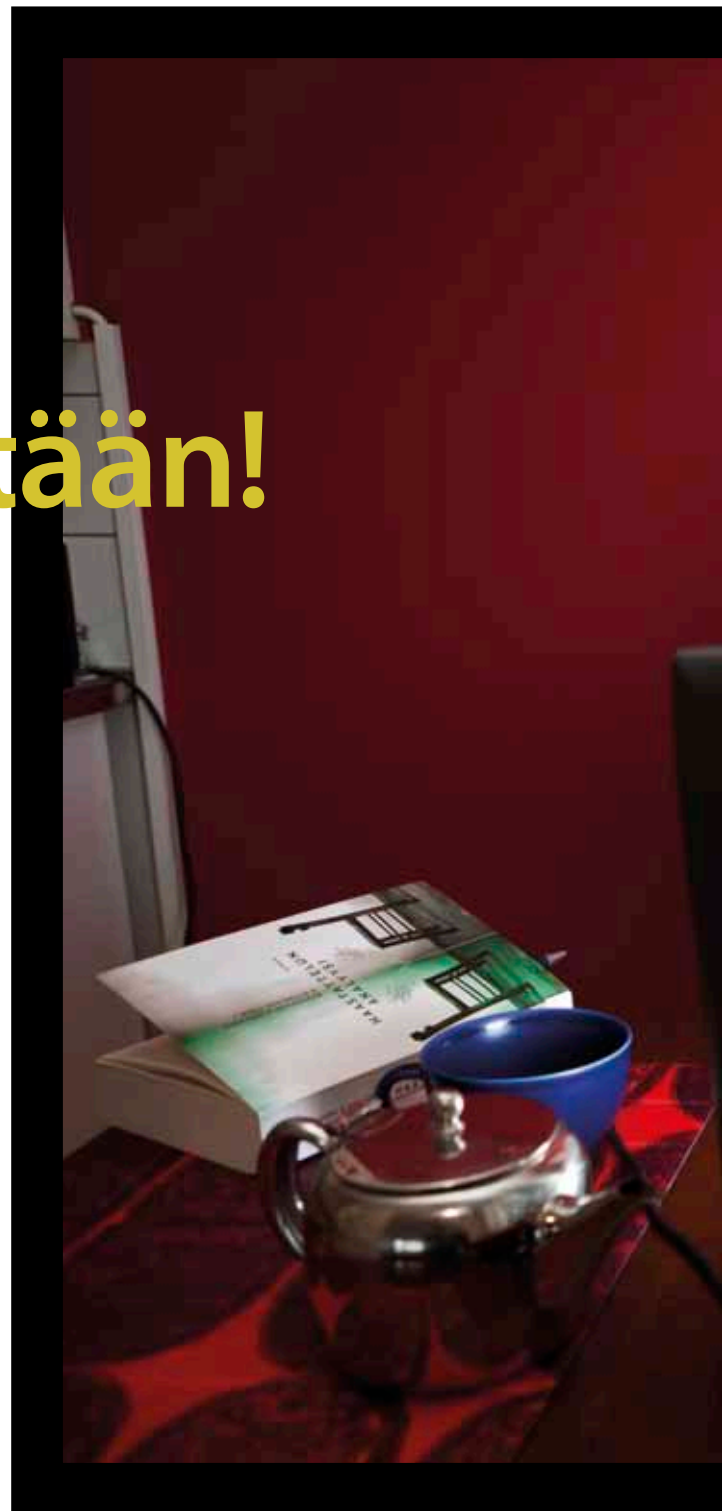
Gradu löysi tekijänsä

Virtanen tutki gradussaan Lapin yliopiston opiskelijoiden kokemuksia kannettavista tietokoneista ja tietoverkoista. Aihe juonsi samalle syksylle, jolloin Virtanen aloitti opintonsa. Silloin opiskelijoille tarjoutui mahdollisuus hankkia kannettava tietokone yliopiston kautta.

MobIT-hanke keräsi opiskelijoiden kokemuksista laajan kyselyaineiston, jonka Virtanen sai käyttöönsä toissa syksynä. Mediakasvatuksen sähköpostilistalle ilmestyi tuolloin viesti otsikolla ”Gradu etsii tekijää”. Virtanen otti yhteyttä Päivi Hakkaraiseen, ja gradu löysi tekijänsä.

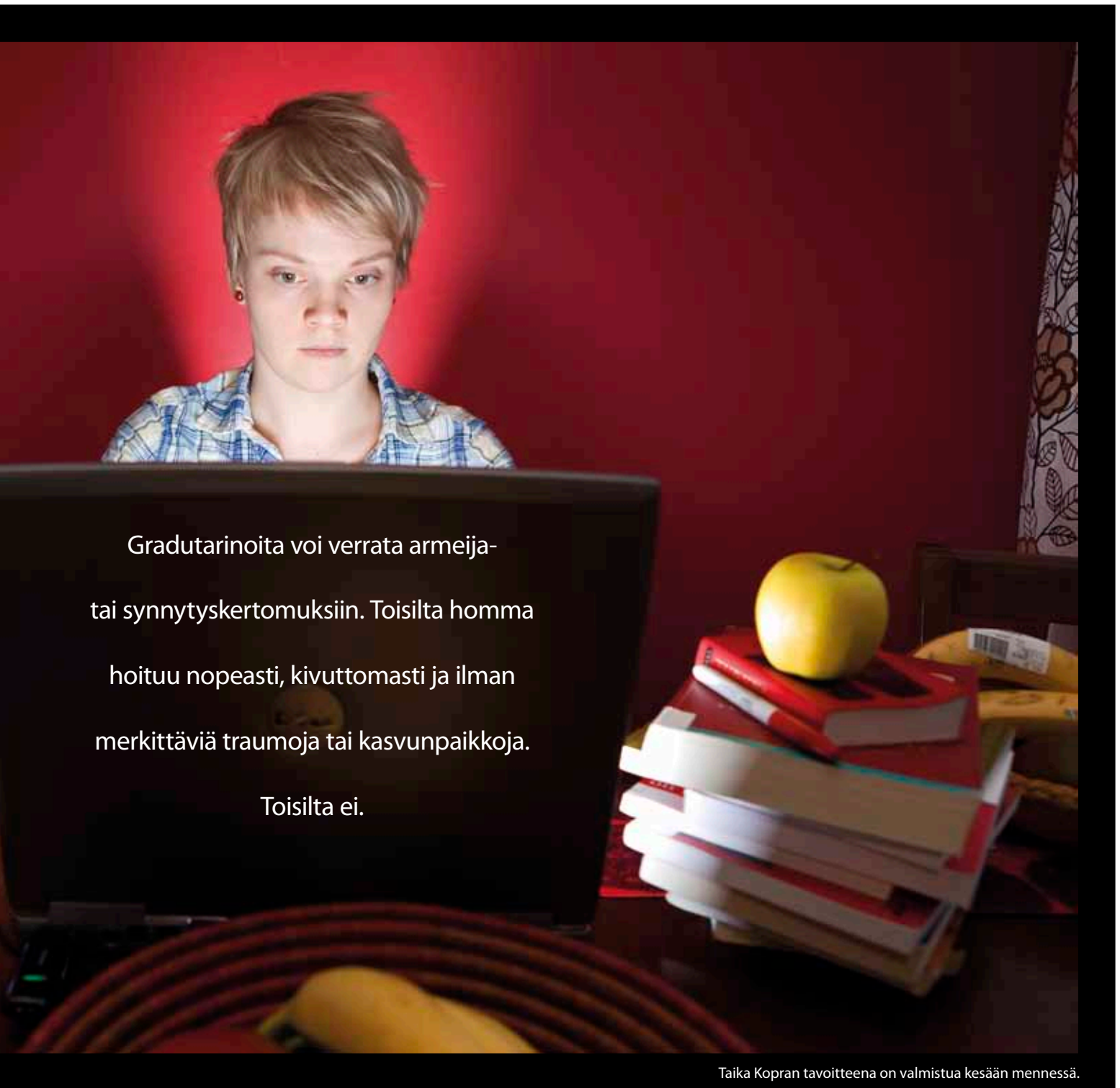
Tutkielman aloittamisesta loppuunsaattamiseen kului hieman reilu vuosi. Mediakasvatuksessa gradusta saa 40 opintopistettä, mutta Virtanen käytti omaan oppinnäytetyöhönsä aikaa hieman enemmän.

– Toisaalta gradua tukevat menetelmäkurssit toivat lisää opintopisteitä, joten kaikkineen suhteutettuna paketti oli varmaan ihan vastaava.



Gradua tehdessään Virtanen oppi ennen kaikkea sen, että valmis aineisto ei välttämättä helpota tutkimusta. Jälkikäteen tarkasteltuna aihe on edelleen mielenkiintoinen, mutta kyselyn hän olisi tehnyt itse, jotta voisi kysyä tarkemmin joitain osa-alueita.

– Alkuun pääseminen valmiin aineiston kanssa osoit-



Gradutarinoita voi verrata armeija-
tai synnytyskertomuksiin. Toisilta homma
hoituu nopeasti, kivuttomasti ja ilman
merkittäviä traumoja tai kasvunpaikkoja.

Toisilta ei.

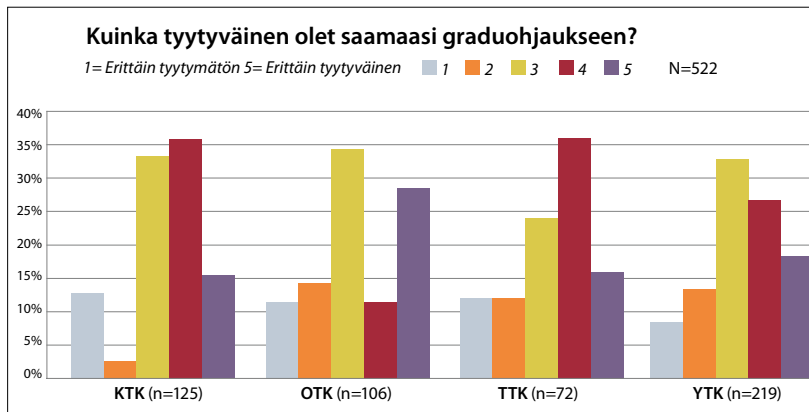
Taika Kopran tavoitteena on valmistua kesään mennessä.

tautui tuskalliseksi, mutta onneksi löysin lopulta oikean suunnan ja työ alkoi edistyä. Huomasin jo kandin aikana, että työskentelen tehokkaammin, kun minulla on deadline, joten se tyyli täytyi ottaa käyttöön myös gradun kanssa.

Virtanen on tyytyväinen niin ohjaukseen, lopputulokseen kuin saamaansa arvosanaankin.

– Tiesin, että pohdintaan olisi pitänyt vielä jaksaa panostaa lisää, mutta energiaa ei enää lopussa riittänyt.

Virtanen ei osaa vielä sanoa, onko gradusta hyötyä työelämän kannalta. Tuoreen maisterin mielestä gradu valmistee ennen kaikkea tutkijan uralle mutta lisää, että ajatukset saattavat myöhemmin vielä muuttua.



Lapin yliopiston ylioppilaskunta: AnnaPalaa!-kysely opintojen ohjauksesta, huhtikuu 2010.

Valmistumisen pullonkaula vai tutkinnon huipennus?

Kun opiskelija jää gradua vaille maisteriksi, syitä voi olla monia. Tämän on huomannut myös Anni Lahtinen, joka työskentelee Lapin yliopiston ylioppilaskunnan koulutus- ja sosiaalipoliittisena sihteerinä. Gradu voi jäädä esimerkiksi silloin, kun elämäntilanne muuttuu tai työelämä kutsuu. Lahtinen pitää kuitenkin merkittävimpänä syynä graduohjauksen puutetta, mikä korostui myös LYY:n viime vuonna opiskelijoille tekemässä kyselyssä.

– Ohjausta haluttaisiin selkeästi nykyistä enemmän. Myös ohjauksen taso ja määrä vaihtelevat merkittävästi, Lahtinen kuvailee tuloksia.

Miten nykytyylin gradu ylipäätään palvelee opiskelijoita? Tulisiko itse graduakin muuttaa tai kehittää?

– Kyllä nykyisellä gradulla on selkeä oma merkityksensä tutkinnossa. Siitä ehkä vain tehdä isompi asia kuin se onkaan ja koko prosessia saatetaan suurennella.

Lahtisella on suurentelusta omakohtaista kokemusta. Kun hän kansainvälisten suhteiden opiskelijana esiteli omaa gradusuunnitelmaansa, hänelle kerrottiin, että gradua tehdään usein kahdesta kolmeen vuotta. Lahtisen mukaan opiskelijoita voisikin kannustaa tekemään gradunsa lyhyemmässä ajassa, esimerkiksi vuodessa. Graduja voitaisiin tehdä myös useammin osana suurempia tutkimuskokonaisuuksia sekä ylipäätään pyrkiä vähentämään gradun tekemistä yksin.

– Joillekin itsenäinen työskentely sopii, mutta toiset tarvitsevat paljon ohjausta ja tällöin hyvän ohjaajan merkitys korostuu.

– Opin gradun aikana hyödyntämään erilaisia tilastollisia menetelmiä, joten niistä voi olla suurempaakin hyötyä tulevaa ajatellen. Myös pidemmän tekstin tuottaminen oli opettava kokemus.

Elämää varten

Kansainvälisiä suhteita opiskeleva Taika Kopra aloitti opintonsa samana vuonna kuin Jaana Virtanen. Kopra suunnittelee valmistuvansa kesään mennessä. Opiskelu-aika on pidentynyt ennen kaikkea siksi, että hän on ollut kaksi kertaa vaihdossa: ensin Saksassa Freien yliopistossa ja myöhemmin Turkissa Bilkentin yliopistossa.

– Molemmissa vierähti kaksi lukukautta. Freiessa on erittäin korkeatasoinen politiikan tutkimuksen laitos, ja opin paljon sekä keskieurooppalaisesta opiskelutyylistä että ihan vaan elämästä, Kopra kuvailee.

Toinen vaihtovuosi liittyi juuri graduun, jonka Kopra päätti tehdä Turkista. Hän on kiinnostunut Euroopan rajapinnoista ja ylipäätään alueista, joissa erilaiset maailmankatsomukset, kulttuurit ja uskonnot sekoittuvat. Lopullisesti aihe varmistui Itä-Euroopan halki vieneellä interrailmatkalla, joka päättyi Istanbuliin.

– Tajusin pian, että ymmärtäkseni Turkia ja turkkilaisia ja saadakseni koottua haluamani aineiston minun oli lähdettävä paikan päälle. Toinen vaihto järjestyi freemoverina Bilkentin yliopistoon, jonne graduohjaajallani Aini Linjakummulla oli yhteyksiä.

Vaihdossa gradun aiheeksi kiteytyi Turkin modernisaatio ja se, miten turkkilaiset opiskelijat ymmärtävät modernin käsitteen. Kolmen kuukauden pituiseksi suunniteltu vaihto venyi lopulta koko lukuvuodeksi.

Kopra toteaa, että aiheen, aineiston ja oman paneutumisen takia hän on luultavasti tehnyt gradua kauemmin kuin monet muut. Turkissa vietetty aika ei kuitenkaan kaduta.

– Gradun tekemiseen liittyy niin paljon kokemuksia ja hakemista, että on vaikea määrittää, mikä on itse asiassa gradun eteen tehtyä työtä ja mikä jotain muuta.

Samasta syystä on mahdotonta sanoa, kuinka työ vastaa gradusta saatavaa 40 opintopistettä. Kopran mielestä gradun tekeminen on paljon mielekkäämpää kuin vaikkapa loppuentteihin panttääminen, sillä gradua tehdessään voi oppia paljon paitsi tutkimasta aiheesta, myös itsestään.

Kansainvälisten suhteiden opiskelija toivoo, että ulkomailla opiskelusta ja gradusta on hyötyä tulevaisuudessa. Toiveissa kun on ulkomailla työskentely.

– Gradu on myös merkki siitä, että olen onnistunut saattamaan jotakin loppuun, vaikka siinä onkin mennyt kauemmin kuin suositukset antavat ymmärtää. Gradu on eräänlainen päätepiste opinnoille ja saavutus sinänsä, vaikkei oppimista nyky maailmassa kai ikinä pidä lopettaa. ●



Taideopiskelijan gradu: ymmärtävän ja luovan **välitilassa**

Taiteen ja tieteen vuorovaikutuksen nostaminen koko yliopiston strategian keskiöön on ainutlaatuisia. On ymmärretty, että taide ja tiede täydentävät arvokkaalla tavalla toisiaan. Molemmat ovat pyrkimyksiä ja tapoja ilmaista tarkentuvaa käsitystämme maailmasta. Ne myös kuuluvat ehjään kuvaan yhteiskunnasta ja ihmisestä. Menetelminä ne ovat eriytyneet kahdeksi luovan työn muodoksi, joista toista kutsutaan taiteen tekemiseksi, toista tieteelliseksi tutkimukseksi.

Sosiaalisesti säädelyinä toiminnan muotoina niiltä edellytetään toisistaan poikkeavia muotoja ja tuloksia. Opintojen osana tieteellisen gradun tekeminen näyttää vakiintuneen tiedeyhteisön yleisesti hyväksymään muotoon, jonka oppimisen nähdään ohjaavan opiskelijan akateemisen maailman tieteellisiin käytänteisiin, siis tutkijaksi. Taideyliopistoissa oppimisen päämääränä on yleisesti ollut taiteilija. Taiteen tohtoritutkintojen synnyttämisen paineessa taideyliopistoihin vakiintui hämähäyttävä puhe taiteellisesta tutkimuksesta. Taiteellinen tutkimus ei ole pystynyt vakiinnuttamaan päämääriään tai menetelmiään niin, että sen muodot tai tutkimusmenetelmäopinnot tukisivat ja auttaisivat valmistuvia taiteen tohtoreita, saati sitten mestereita. Taidetta ja tiedettä yhdistävä pro gradun tekijä on aina suuren haasteen edessä. Hän joutuu yhä kysymään kenelle gradunsa lopulta tekee: taiteenalan luovan työn asiantuntijoille, taiteesta kiinnostuneelle tiedeyhteisölle vai kenties itselleen, vahvistaakseen osaamistaan ja kilpailukykyään tulevassa työelämässä, joka useimmiten on projekti- tai tuotantoista tiimityötä.

Tulisiko taiteiden tiedekunnassa gradua tarkastella enemmän työelämävalmiuksia antavana koulutuksen osana kuin tieteen tai taiteen maailmaan sosiaalistavana prosessina? Lähes kaikki valmistuvista tulevat sijoittumaan työelämään, jonka viitekehys on puhtaan tieteen tai taiteen asemasta soveltava taide, muotoilu tai media. Voidaan siis kriittisesti kysyä, oppiiko opiskelija pro gradussaan, opintojen merkittävimmässä ja laajimmassa kokonaisuudessa, oman alansa kehittämiseen tarvittavia ja sovellettavia taitoja. Tässä vaiheessa asiaan kuuluu tietysti

muistutus yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen erilaisista tehtävistä. Tulee kysyä, kuuluuko soveltaminen ylipäätään yliopistoon, ja vastata taiteellisen alan puolesta, että kuuluu. Esimerkiksi kuvataitekasvatusta alaa ei ammattikorkeakouluissa ole.

Kuvataitekasvatusta tehtäviin kuuluu yliopistossa tutkimus ja alan kehittäminen sekä kuvataiteen soveltavissa ammateissa toimivien kouluttaminen. Kuinka gradu saadaan mielekkäästi palvelemaan moisia haasteita niin, että taiteen ja tieteen vuorovaikutus on läsnä?

Vuosien myötä taidekasvatuksessa on syntynyt yksi ratkaisuehdotus ja toimintamalli taiteellisia osioita sisältävien graduopintojen ohjaamiselle ja tukemiselle. Projektioiskeluun ja -oppimiseen perustuvalla taiteellisen toimintatutkimuksen menetelmällä on tehty kymmeniä graduja. Usein ulkopuolisella rahoituksella toteutettavissa tutkimuksissa kohteena on opiskelijan oman taiteen kehittämisen asemasta taiteen yhteiskunnallinen, sosiaalinen ja osallistava ulottuvuus. Kohteena on siis vuorovaikutus, jota voidaan kehittää osallistavan toimintatutkimuksen keinoin. Vuorovaikutuksen muotona taas ovat soveltavan taiteen eri muodot, joita voidaan puolestaan kehittää taiteena. Tutkimus- ja kehittämishankkeet ovat usein laajoja, useita vuosia kestäviä ketjuja, mutta yksittäinen opiskelija tulee ketjun kantavaksi toimijaksi oman gradunsa kokoisella työllä. Samalla hän näkee tutkimustyönsä välittämät vaikutukset toiminnassa sekä jatkuvuuden. Mukanaolo suuremmissa kokonaisuudessa antaa gradulle myös turvallisen aikataulun ja raamit.

Lapin yliopistolla on tiedekuntarakenteensa vuoksi oivalinen mahdollisuus kehittää dynaamista taiteen ja tutkimuksen vuorovaikutusta opiskelijoiden graduista alkaen. Rajalinjat murtuvat hitaasti, mutta enää ei olla samassa tilanteessa kuin vuosia sitten, jolloin eräs yliopiston jäsen totesi taidekasvatusta väen esitellessä yleensä taiteellisen toimintatutkimuksen menetelmillä kehitettyjä toimintojaan ”...tehdän teette siellä maakunnassa ihan mielenkiintoisia hommia, noitahan voisi joskus oikeasti tutkia”.

Mitä gradussa tehdään eli tehdäänkö gradulla jotakin?

Opinnäytetyön rakenne vaikuttaa kiinteästi myös siihen, mitä kirjoitetaan ja miten. Parhaimmillaan rakenne tukee itsenäistä ajattelua ja synnyttää uusia tulkintoja.

Pro gradu -työt ovat tietyissä oppiaineissa rakenteeltaan hyvin toistensa kaltaisia. Rakenne on tuttu kymmenien vuosien takaa. Ensin esitellään aihe, sen jälkeen jonkinlainen teoreettinen viitekehys, kolmantena on vuorossa tutkimusongelman jäsentäminen, neljäntenä aineiston ja sen keruutavan esittely, viidentenä kerrotaan tutkimusmenetelmästä ja kuudentena, ennen päätöslukua, esitellään tutkimustulokset. Joissakin opinnäytetöissä luvut jaetaan kahteen kokonaisuuteen: teoreettiseen ja empiiriseen osaan. Mallin takana on ajatus siitä, että ensin kerrotaan teoreettiset taustat ja sen jälkeen oma tutkimus kytketään tähän teoreettiseen taustaan.

Kyseinen rakenne voi toimia tutkimuksen tukena, mutta se voi olla myös tutkimuksen ja tekstin sudenkoppa. Rakenne määrittelee otsikoinnin ja otsikointi sen, mistä kirjoitetaan ja miten. Siksi rakenteen kriittinen tarkastelu avaa näkökulmia tutkimuksen tekemiseen ja opinnäytetyön kirjoittamiseen laajastikin.

Rakenne asettaa ansoja

Otetaan kaksi esimerkkiä. Yleisesti käytössä olevan rakenteen teoreettisessa osiossa eli viidessä ensimmäisessä luvussa teksti on lähinnä esittelevää tai kertovaa. Kirjoittaja toistaa lukemansa, kopioi tai referoi ja liittää eri tekstikatkelmia toisiinsa. Tällaisessa tekstissä lähteitä käytetään yksipuolisesti ja ne vaihtuvat luvuittain. Yhdestä lähteestä referoidut tai lainatut jaksot ovat usein koko kappaleen pituisia,

jolloin kappale lähes aina päättyy lähdeviittausmerkintään.

Esittelevälle tai kertovalle tekstille on myös tyypillistä, että kirjoittaja käyttää lukemaansa tosiasioiden ilmaisemiseen. Tällöin kirjoittajalle lähdekirjallisuudessa mainitut asiat ovat ennen kaikkea faktaa, jolla on itseisarvo sellaisenaan. Lukeminen näyttyy pelkkänä tiedonhankintana ja tiedonkäyttö toistavana toimintana. Tällaista tiedonkäyttötapa kutsutaan faktuaaliseksi tai muodolliseksi, jolloin tieto ei muutu taidoksi.

Vallalla oleva opinnäytetektin rakenne näyttääkin ohjaavan kirjoittajan faktuaaliseen tiedonkäyttötapaan. Ei ole odotettavaa, että vasta tutkimusvalmiuksia harjoitteleva kirjoittaja kykenisi teoreettista viitekehystään tai tutkimusmenetelmää esittelevässä luvussa mittaviin analyyseihin tai synteeseihin. On ymmärrettävää, että tällainen teksti pystyy pääasiassa vastaamaan kysymykseen, mitä se on, eikä kysymykseen, miksi tai miten. Laajalti käytössä oleva rakenne yhtäältä ohjaa kertovaan ja toistavaan kirjoittamisen tapaan, mutta toisaalta myös estää tuottavan tai muokkaavan kirjoittamisen. Valmiiksi määritelty rakenne ja otsikointi näyttävät pikemmin ehkäisevän kuin edistävän asiantuntijamaisen tekstin syntymistä.

Maatuskarakenne tulkinan tukena

Toistavan kirjoittamisen rinnalla puhutaan muokkaavasta kirjoittamisesta, jossa muualta ammennettua tietoa hyödynnetään. Lähdekirjallisuutta ja sen asioita



käytetään omien tulkintojen tekemiseen, niiden perustelemiseen, vertailemiseen ja taustoittamiseen. Asioiden esille nostamisen tarve tulee omasta tutkimuksesta ja omasta analyysistä. Teksti selittää ja pyrkii ymmärtämään aineistoa eikä tyydy vain toteamaan. Tällaisessa tuottavassa kirjoittamisen tavassa kirjoittaja suosii instrumentaalista tiedonkäyttöä, jossa muodollinen tieto kytketään käytäntöön. Kirjoittaja voi pyrkiä esimerkiksi luokittelemaan ja selittämään muualta saadun tiedon avulla oman aineistonsa viestejä.

Instrumentaalista tiedonkäyttötapaa tukee tutkimuksen tuloksiin perustuva tekstin rakenne. Tästä käytetään myös nimitystä maatuskamalli. Siinä jo sisällysluettelo kertoo keskeisimmät tutkimustulokset. Johdannossa lyhyesti avataan tutkimuksen keskeisimmät valinnat: näkökulma, aineisto, menetelmä ja tulkintakehikko. Jokaisessa varsinaisessa sisältöluvussa pysähdytään pohtimaan yhtä keskeistä tutkimustulosta kerrallaan. Nimitään tulos, osoitetaan, miten se näkyy aineistossa, minkälaisen analyysin avulla se aineistosta rakentuu ja ennen kaikkea tulkitaan kirjallisuuden avulla monipuolisesti tulosta, esimerkiksi sen syytä, seurauksia ja vaikuttavia tekijöitä. Vaikka opinnäytetyön tekijän on omaksuttava useita asioita ja toimintatapoja, tekstin tuottamisessa tietoa tulisi ensisijaisesti käyttää instrumentaalisesti.

Teksti tavoitteen mukaan

Perinteisen rakenteen ja niin sanotun maatuskamallin keskeinen ero lienee siinä, että perinteinen opinnäyteteksti keskittyy niihin valintoihin, joita tutkija-kirjoittaja on tehnyt ennen tutkimuksen tekemistä. Maatuskamallin mukaan kirjoitettu teksti korostaa tehtyä tutkimusta ja keskittyy tutkimustulosten selittämiseen ja tulkitsemiseen. Valtaosan perinteisellä rakenteella kirjoitetuista teksteistä voisi näin kirjoittaa ennen kuin aineistoa on edes hankittu. Tällöin teksti ei keskity tutkimusongelman tai sen ratkaisun kannalta keskeisiin asioihin, vaan kehykseen. Kehyksen avaaminen on taas ennen

kaikkea toisten ajatusten ja sanomisten referointia, koska opinnäytetöiden tavoitteena harvoin on teorioiden ja menetelmien kriittinen tarkastelu.

Rakenteen ja kielen perusteella opinnäytetekstien tavoitteena näyttää olevan osoittaa lukijalle, että kirjoittaja löytää oleellisen kirjallisuuden, osaa kertoa, miten tutkimus tehdään, mutta ennen kaikkea osaa lukea ja kirjoittaa. Aiheellisesti voidaan pohtia, maksaako homma vaivan. Saavuttaako opiskelija raskaan ja aikaa vievän prosessin aikana niitä tavoitteita, joita pro gradu -työlle on asetettu? Ovatko nämä sellaisia toimintoja, jotka tukevat asiantuntijuuden rakentumista? Opinnäytetöiden ohjauksessa olisi tekstin näkökulmasta keskityttävä aikaisempaa enemmän varsinaisiin tutkimusvalmiuksiin: mitä tutkimuksessani kysyn, mitä kysymyksiä aineistolleni esitän ja miten aineistosta saadut havainnot on mahdollista ryhmitellä tutkimustuloksiksi. Kun opiskelija hahmottaa selkeästi oman tekemisensä, hän kykenee käyttämään asiantuntijamaisesti myös muiden tekstiä. •



*maalattiin talo tosi tosi punaiseksi
kaikki on uutta vanhaa uutta
mutta mistä tietää*

*onko syksy vaiko kevät
onko matka turhan pitkä
vai aika meille liian lyhyt
onko aivan pakko päättää
mie taian jäähä tähän*

Valokuva: Aini Linjakumpu
Teksti: Tiina Seppälä





Film Friendly LAPPI

Elokuva-, TV- ja mainostuotannot tuovat matkailualalle uutta asiakaskuntaa. Film Friendly -valmennus auttaa matkailuyrittäjiä toimimaan tuotantojen kanssa ja vastaamaan niiden erityistarpeisiin.

Moottorikelkan hajoaminen, ruokailun myöhästymisen tai eksyminen ovat matkailijalle ikäviä yllätyksiä. Elokuvantekijälle ne aiheuttavat erityistä harmia, jopa taloudellisia menetyksiä, sillä muutamien minuuttien myöhästymisen voi aiheuttaa ketjureaktion, josta voi aiheutua tuotannon budjettiin suurikin lovi.

Paikallisten yritysten tietotaito ja paikallistuntemus auttavat monesta pulasta.

– Me, jotka tunnemme paikalliset metsätiet ja kairat, pystymme sanomaan millaisella kalustolla minnekin voi mennä, kertoo monien tuotantojen kanssa toiminut ohjelmapalveluyrittäjä Reijo Jääskeläinen Polar Speed Retket Ky:stä.

Jääskeläinen osallistui viime syksynä Lapin elokuvakomission kehittämään Film Friendly -valmennukseen. Valmennus auttaa matkailuyrityksiä ymmärtämään elokuva-alan lainalaisuuksia, jolloin ne pystyvät entistä paremmin ennakoimaan ja sovittamaan palveluitaan tuotantojen erityistarpeisiin.

Film Friendly -käsikirjassa käydään läpi tuotantojen elinkaari ja peruselementit sekä matkailualan palveluihin usein kohdistuvat tarpeet. Näin yritysten on helppompaa viestiä palveluistaan ja valmiuksistaan vastata tämän asiakaskunnan tarpeisiin ja valmistautua yhteistyöhön tuotantojen kanssa.

Pienet yksityiskohdat tärkeitä

Palveluiden räätälöinti ja tarpeiden ennakointi ei välttämättä tarkoita suuria taloudellisia satsauksia, vaan ennen kaikkea valmiutta tutustua asiakkaaseen. Parhaimmillaan pienten yksityiskohtien huomioiminen voi johtaa aiottua laajempaan yhteistyöhön. Valmennuksen myötä yri-

LAPIN ELOKUVAKOMISSIO markkinoi Lappia kuvauspaikkana välittää tietoa kuvauspaikoista ja paikallisista tuotantopalvelujen tarjoajista ja toimii linkkinä viranomaisiin Lapin läänin alueella. Lapin elokuvakomissio toimii Lapin elämysteollisuuden osaamiskeskus LEOn hallinnoimana EAKR-hankkeena.

www.filmpland.fi

Facebook: Finnish Lapland Film Commission



tykset ovat myös huomanneet, että tuotannoille suunnattujen palveluiden tarjoamisessa voi myös olla luova.

– Yrityksen sisällä voi olla asioita tai osaamista, jota ei asiakkaille yleensä markkinoida mutta joka voi olla hyvinkin kiinnostavaa tuotannoille. Pyrimme edesauttamaan näiden asioiden esiintuloa, kertoo Lapin elokuvakomission projektipäällikkö Johanna Karppinen.

Kun yrityksen nettisivuilla on av-tuotannoille kohdennettu kuvaus palveluista ja Film Friendly -tunnus, tuotantoyhtiö

näkee, että yritys tuntee juuri heidän toimintaansa liittyvät erityistarpeet ja haluaa ottaa ne palvelussaan huomioon. Film Friendly -valmennus tuo näin matkailuyrityksille kilpailuetua ja avaa toivottavasti myös uusia liiketoimintamahdollisuuksia.

Myös Jääskeläinen hoksasi koulutuksen avulla monta asiaa, joita hän voisi hyödyntää entistä paremmin.

– Nyt kun ymmärrän elokuvan tekoa syvällisemmin, voisin esimerkiksi saada syötettyä elokuvantekijöille ajatuksia siitä, mitä eläinten kanssa toimiminen vaatii, eläinten koulutukseen erikoistunut Jääskeläinen kertoo.

Levi pilottina

Kansainväliset esimerkit osoittavat, että elokuvatuotantojen taloudelliset, työllistävät ja imagolliset vaikutukset kuvausalueille ovat merkittäviä ja tuotannoista suorastaan kilpaillaan. Film Friendly -valmennuksella vahvistetaan lappilaisten matkailuyritysten osaamista ja nostetaan Lapin uskottavuutta toimivana ja luotettavana kuvausalueena.

– Film Friendly -käsikirjaan kannattaa ehdottomasti tutustua, niin on valmis, kun tarve sille tulee, Jääskeläinen suosittelee.

Levillä pilotoitu Film Friendly -valmennus on tarkoitus laajentaa muillekin alueille Lapissa.

Film Friendly -valmennus viedään muihin Lapin yrityksiin ja matkailukeskukseen vaiheittain, kertoo projektipäällikkö Johanna Karppinen. Valmennuksen suunnittelussa ovat auttaneet myös matkailun ja laadunkehittäjä Haaga-Perho ja tuotantoyhtiö Helsinki-filmi. ●

Tuija Kauppinen

Kirjoittaja on LEOn sekä Matkailun elämästuotannon klusteriohjelman (OSKE) viestintäpäällikkö.

Hyönteisten harrastaja

Graafisen viestinnän lehtori Leena Raappana-Luiro löysi kovakuoriaiset, perhoset ja muut ötökät jo lapsena konttessaan vanhempiensa mökillä Raudanjokivarressa.

– Ensimmäisen kerran muistan ihmetelleeni perhosta noin 2–3-vuotiaana. Kiinnostus hyönteisiä kohtaan lisääntyi, kun opin lukemaan ja hakemaan kirjoista lisätietoa keräämistäni hyönteisistä. Nykyään näen jopa unta hyönteisistä. Unet tulevat syvältä alitajunnastani, Leena pohtii.

Murrosiässä yksinäinen hyönteisten keräily alkoi tuntua hävettävältä. Sittemmin häpeä hellitti, kun omat pojat kiinnostuivat hyönteisistä, jolloin harrastusta oli helppo jatkaa poikien vanavedessä.

– Nykyisin Hyönteisfoorumi netissä toimii harrastajien vertaistukiryhmänä, jossa voi jakaa tietoja ja kokemuksia.

Leena kerää yöperhosia punaviinipyydyksen ja sekavalolampun avulla. Hyönteisiä ja perhosen toukkia löytyy myös matkoilta eri puolilta maailmaa. Hyönteisiä löytyy kaikkialta, kun niitä vain osaa etsiä oikeista paikoista. Tällä hetkellä Leenan kokoelma sisältää satoja hyönteisiä, joista kolmannes on perhosia.

– Kokoelmani yksi helmistä on neitoperhonen, jonka pieni poikani pyydysti haavilla istuessaan polkupyöräni etuistuimella kauppareissulla Rovaniemellä. Helmiä ovat myös Korfun saarelta kiven alta löydetty myrkyllinen skorpionin ja oleanterikiitäjä, jonka löysin kairolaisien yliopiston pihamaalta. Lisäksi kokoelmaan kuuluu Rovaniemeltä löydettyjä, melko harvinaisiakin kovakuoriaislajeja.

Leenan mukaan perhoset ovat hyviä ilmastonmuutoksen ja ympäristömuutosten indikaattoreita. Esimerkiksi Lappiin on levinnyt useita uusia perhoslajeja Etelä-Suomesta. Toisaalta laajeneva asutus tuhoaa päiväperhosten paikallisia pienyhdyksuntia.

– Tehometsätalouden ja soiden kuivattamisen seurauksena perhoslajit ovat vähentyneet niiden elintilan kaventuessa. Kantojen seurannassa harrastajilla on suuri merkitys tiedon tuottajina tutkijoille ja alan ammattilaisille.

Keräily ja toukkien kasvattaminen edellyttävät kärsivällisyyttä, tarkkaavaisuutta ja pitkäjänteisyyttä.

– Kotelovaiheessa perhosen toukkaa pitää säilyttää ulkona pakkasessa ja se pitää tuoda oikeaan aikaan huoneen lämpöön. Lisäksi sitä pitää suihkutella vedellä. Ulkomailta tuodun pääkallokiitäjän sain kovan työn jälkeen kuoriutumaan saunan jälkilämmössä, mikä oli suuri ilonaihe koko perheelle, Leena iloitsee.

Leena lupautuu ottamaan vastaan jokaisen ötökän, kunhan se tuodaan hänelle lasipurkissa.

Olli Tiuraniemi



> Leenan linkit

www.hyonteiset.net/foorumi – Keskustelufoorumi: lajien tunnistusta ym.

www.lepidoptera.pl – Euroopan perhoset maittain: kuvasivu

www.perhostutkijainseura.fi



Markku Heikkilä

Ovet auki yhteistyölle

Tavallisena tiistaina marraskuun lopulla Arktisessa keskuksessa tapahtui jotain erilaista. Sisään tungeksiva väki ei ollut Arktikum-taloon tulevia turisteja tai kokousvieraita kuten yleensä. Nyt kokoonnuttiin kirjastoon. Sinne työntyivät noin sata ihmistä – opiskelijoita ja henkilökuntaa – jotka olivat tulleet Lapin yliopiston päärakennukselta. Alkamassa oli Arktisen keskuksen avoimien ovien päivä.

Miksi järjestää avoimien ovien päivä paikkaan, joka on lähtökohtaisesti osa samaa yliopistoyhteisöä? Koska keskeillä tavallisen arjen rutiineja yhteisöllisyys jää herkästi vain kuolleeksi kirjaimeksi, ellei sen eteen tietoisesti tehdä jotain. Kuten vaikka kutsu harvoin käyviä kollegoita kylään tutustumaan toimintaan ja katsomaan paikkoja.

Arktinen keskus on Lapin yliopiston erillinen osa. Se sijaitsee Arktikum-talossa Rovaniemen keskustan kupeessa paikassa, jonka kaupunkikuvallinen luonne on tänä talvena muuttunut ja muuttumassa ratkaisevasti. Aivan naapurissa Metsähallituksen uuden massiivisen Pilke-rakennuksen toimistot on jo avattu. Kun kesän korvalla Pilkkeen met-

säihein tiedenäyttely avataan, Rovaniemellä on käsissä aivan uusi kokonaisuus. Arktisen keskuksen tiedekeskuksnäyttely ja Lapin maakuntamuseo saavat samaan pihapiiriin kumppanikseen vielä kolmannen vetonaulan.

Se muuttaa Rovaniemen matkailuvirtoja, ja muutos tarkoittaa samalla aivan uusia mahdollisuuksia Arktikum pihapiiriin elämään. Moista vastaavaa kokonaisuutta kun ei hevin löydy toista koko maasta.

Pihapiirin yhteistyöryhmä

Viime vuoden keväällä alueen toimijat perustivat uuden Pihapiirin yhteistyöryhmän (PYT), jossa säännöllisin kokouksin yhdessä mietitään pihapiirin yhteisiä asioita. Se syntyi oma-aloitteisesti matalalla profiililla epävirallisesti vastauksena selvään tarpeeseen. Vaikka jokaisella on oma roolinsa, yhdessä kaikki ovat vielä enemmän. Tämä koskee esimerkiksi koululaistoiminnalle avautuvia uusia näkymiä.

Niinpä Arktisen keskuksen yliopistolaisille tarkoitettujen avoimien ovien päivän luontevana osana olivat käynti maa-



kuntamuseossa Iikka Paavalniemen valokuvanäyttelyssä ja kiertokäynti Pilkkeen upouudessa rakennuksessa. Ja niinpä Arktisen keskuksen kirjastoon avataan keväällä metsäaiheinen kirjanäyttely, samaan aikaan kun Pilkkeen metsänäyttelyn valmistuminen lähestyy.

Mielikuvia ja uusia avauksia

Avoimien ovien päivillä vieraat saivat vastatakseen kyselylomakkeen siitä, millaisia mielikuvia heillä on Arktisestä keskuksista yleensä ja osana yliopistoa. Vastaukset – joita oli noin 30 – kuvastivat niitä yhteisöllisyyden ja yhteistyön haasteita, joita on puolensadan hengen erillisyyksiköllä muutaman kilometrin päässä muusta yliopistosta.

Kansainvälisyys ja asiantuntevuus leimaavat vastausten perusteella vahvasti Arktisen keskuksen brändiä. Yliopiston henkilökunnan kommentteissa korostuivat myönteiset määritelmät, sellaiset kuin ”yhteistyö” ja ”kohti parempaa”. Mutta monen mielestä Arktinen keskus on myös ”kaukana”.

Selvästi kielteisistä termeistä korostui lähinnä yksi sana: homeinen. Arktisen keskuksen pitkään jatkuneista ja julkisuudessa olleista sisäilmaongelmista on tullut jo vahva osa yleistä mielikuvaa.

Yleisesti ottaen vastauksista näkyi, että käsitys yhteistyöstä AK:n ja muun yliopiston välillä on hyvä. Syksyn dekaanikokouksessa esillä ollut lista Arktisen keskuksen ja muun yliopiston opetus- ja tutkimusyhteistyöstä oli pitkä ja monipuolinen. On väitöskirjoja, on opetusta, on yhteisiä projekteja, ja näitä ristiin rastiin eri tiedekuntien suuntiin.

Keväällä luvassa on avauksia, joissa yliopiston sisäisen yhteistyön hedelmät näkyvät myös suurelle yleisölle. Esimerkkinä tästä taiteiden tiedekunnan graafisen suunnittelun sähköinen julkaisu -kurssi ottaa harjoitustyönsä kohteeksi Arktisen keskuksen, jonka nettisivujen alle tai muualle on tarkoitus tuottaa opiskelijavoimin uutta sisältöä. ●

Koska olet käynyt viimeksi Arktisessa keskuksessa? Mikä täällä kiinnostaa?

Anna-Maria Karhu, kasvatustieteiden yo

Kaksi vuotta sitten olin Arktikumissa opiskelijaryhmän kanssa.

Aika lailla kaikki Arktisessa keskuksessa kiinnostaa. Nyt otan osaa kursseille, jossa selvitetään alustavasti, mitä Arktikum voisi tarjota pienimmille oppilaille. Seuraavan kerran kurssin kokoontuessa käydään läpi omia havaintoja Arktikumin vierailulta ja suunnitellaan miten lapset voisivat hyötyä konkreettisesti näyttelyistä.



Anne Izadi, Lapin yliopiston harjoittelukoulun englannin kielen lehtori

Edellisen kerran kävin Arktikumissa viime kesänä. Aina kun perheessä on kansainvälisiä vieraita, käymme täällä. Poikani on tehnyt siviilipalveluksen Arktisessa keskuksessa, joten paikka on tullut tutuksi.

Tulin katsomaan, minkälaista englannin-kielistä tarjontaa on näyttelyissä. Mahdollisesti voin tulla käymään Arktikumissa oppilaiden kanssa.

Inkeri Saloheimo, Lapin yliopiston harjoittelukoulun englannin kielen lehtori

Tutustuin viimeksi Arktikumiin 1–2 vuotta sitten, mutta Arktisessa keskuksessa en ole aiemmin käynyt.

Haluun tietää minkälaista tutkimusta täällä tehdään. Kansainvälinen yhteistyö kiinnostaa sekä tiede- ja vähemmistökiinnostukset.



Sanna Ojalampi, kasvatustieteiden yo

Kävin opiskelujan alkuvaiheessa kaksi vuotta sitten Arktikumissa.

Tulin esi- ja alkuopetusryhmän kanssa tutustumaan. Näyttelyt ovat mielenkiintoisia.



Olli Tiuraniemi

Näytelmiä **perusperteistä**

Rovaniemäläinen Esko Janhunen on tehnyt jo parinkymmen vuoden ajan merkittävää työtä nuortennäytelmien sekä musiikinäytelmien kirjoittajana ja ohjaajana.

Seison eräänä tammikuisena pakkasaamuna Rovaniemen Teatterin pääoven edessä odottamassa kirjailija Esko Janhusta saapuvaksi haastattelua varten. Kohta pihaan ajaa pakettiauto, jonka sivuovi avautuu ja Janhunen laskeutuu autosta hissillä katutasolle.

– On koneita, sanoi Venäjän Vasili, kun hohtimia tarkoitti, Janhunen laukoo iloisesti.

Janhunen valmistui opettajaksi Jyväskylän yliopiston Opettajankoulutuslaitoksesta vuonna 1980. Valmistumisensa jälkeen hän toimi puolitoista vuotta opettajana Laukaan Leppävirran ala-asteella eli samassa koulussa, jonka oppilas hän oli itse ollut.

– Opettaminen kiinnosti minua kovasti, varsinkin sen jälkeen kun pääsin käytännön opettajantyöhön sisälle.

Janhunen oli mukana erilaisissa teatteriryhmissä jo lukio- ja opiskeluaikana. Vajaan parin vuoden opetusrupeaman jälkeen hän haki Porin Teatteriin näyttelijäksi, jossa tehtävässä hän toimi noin parin vuoden ajan.

– Porissa haavekuvat näyttelemisen avoisuudesta ropisivat, kun tein 257 esitystä yhden näytäntövuoden aikana. Olin vuoden aikana 167 kertaa kilttinä Tommina Peppi Pitkätossussa. Ei ihme, että kiltteys alkoi puristaa, varsinkin kun tekemisen lähtökohtana oli, että jaetaan henkarit suuhun ja mennään lavalle hymyilemään.

Porin jälkeen Janhunen oli valinnan edessä: joko palata opettajaksi tai löytää uusi teatteri. Hän soitti Rovaniemelle Ahti Ahoselle, jonka hän tunsu entuudestaan Jyväskylän

Tänä talvena Esko Janhunen on ohjannut Rovaniemen Teatterille dramatisoimansa näytelmän Artturin pitkä käsi. Esityksen kantavana teemana on valoisa suhtautuminen railakkaaseen erilaisuuteen. Näytelmää esitetään Lapin kouluissa ja päiväkodeissa.



” Tapaturman jälkeen tiesin heti, että enää en koskaan juoksisi näyttämöä laidasta laitaan.

ajoilta, ja saikin töitä näyttelijänä Rovaniemen Teatterista.

– Rovaniemellä oli Poriin verrattuna parempi ilmapiiri. Täällä pidettiin huolta myös esitysten laadusta eikä pelkästään määrästä. Esityksiä tehtiin kunnianhimoisesti ja suurella sydämellä.

Työtapaturma muutti elämän

Vuonna 1990 Janhusen ura sai uuden käänteen. Tehdessään pelivoimisteluhypypä Janhunen putosi niskat edellä lattialle, minkä seurauksena häneltä katkesi

kaksi niskaniikamaa ja hän sai neliraaja-halvauksen.

– Työtapaturman sattuessa olin 34-vuotias. Onneksi minulla oli lapsi ja nuoruus takana. Tunsin, että elämäni ei jäänyt kesken, mikä helpotti elämän jatkamista. Tapaturman jälkeen tiesin heti, että enää en koskaan juoksisi näyttämöä laidasta laitaan, mikä tehtävä minulla vikkelenä ja fysiikkani hyvin hallitsevana näyttelijänä oli usein ollut.

Vammautumisensa jälkeen Janhunen vietti vuoden erilaisissa hoitolaitoksissa itseään kuntouttamassa. Kuntoutuksen jälkeen hän muutti Laukaaseen murehtimaan kohtaloaan. Pian hän kuitenkin kylästäytyi murehtimiseen ja päätti muuttaa takaisin Rovaniemelle.

– Eräs ystäväni haki minut autolla lentokentältä ja kun pyysin häntä kiinnittämään turvavyöni, ystäväni vastasi altakulmain, turha vaiva, ei sinulle voi enää pahemmin käydä. Repliikin jälkeen tunsin olevani jälleen kotona.

Takaisin parrasvaloihin

Rovaniemen Palvelutalon sängynpohjalta Janhusen kaivoi parrasvaloihin jälleen ohjaaja Ahti Ahonen, joka tarjosi Janhuselle ohjaajantöitä teatterista. Sen jälkeen Janhunen on tehnyt lukuisia käsikirjoituksia ja ohjauksia Rovaniemen Teatterille, Lapin ylioppilasteatterille ja myös muille Suomen teattereille. Opettajataustastaan johtuen Janhusta kiinnostivat erityisesti nuorille suunnatut näytelmät, joissa ei olisi yhtään pupujussia tai mielilelua.

– Kirjoittamaan minua ohjasi oma poikani, joka valitti, että koulussa heille esitetään satuja eikä oikeita nuorten elämästä kertovia näytelmiä. Ryhdyin kirjoittamaan tarinoita perusperteistä, joilla oli ihan oikeita elämisen ongelmia. Huomasin, että esitykset kiinnostivat oppilaita ja takamus pysyi tiukasti penkissä koko näytelmän ajan.

Sittemmin Janhunen on tehnyt mittavan uran Suomessa kirjoittamalla kymmenkunta nuortennäytelmää sekä kymmenkunta musiikkinäytelmää.

– Opiskelin kirjoittamista ammattilaisten johdolla ja heiltä opin, millainen on hyvä repliikki ja miten dialogi etenee dramaturgian kaavan mukaisesti.

Janhunen on vaatinut sormi pystyssä, että jokaisessa näytelmässä pitää olla opetus, vaikka opetus onkin ollut teatteripiireissä pitkään kirosana.

– Tässä suhteessa vastuuta ei voi syytää katsojalle, vaan vastuu esityksestä on käsikirjoittajalla ja ohjaajalla varsinkin nuorille suunnatuissa tuotannoissa.

Janhusen viimeisimpiä töitä on Lapin kamariorkesterille kirjoitettu oopperan libretto. Ooppera saa ensi-iltansa Korundissa marraskuussa ja sen esittää kamariorkesterin rovaniemeläinen kummiluokka yhdessä kamariorkesterin kanssa. Esitys on tarkoitettu lähinnä 7–16-vuotiaille, mutta se sopii koko perheelle.

Isän alter ego

Janhunen on toiminut myös pakinoitsijana Atso Koistinen -nimimerkillä, joka on Janhusen isän alter ego. Koistinen puhuu vaahtosuupuhetta, iloisesti raivoten, ilman pidäkkeitä.

– Isälläni oli tapana puhua asiat suoraan, eikä hän koskaan piilotellut mielipiteitään. Myös Atso on reilusti jotakin mieltä asioista ja hän sanoo sen ääneen päin naamaa eikä selän takana. Hahmo on tietoisesti rakennettu mustavalkoiseksi, joten se herättää tunteita sekä puolesta että vastaan. Palaute on ollut kahdenlaista, mikä on sinänsä hyvä asia ja tarkoituskin, Janhunen naurahtaa.

Vapaa-ajallaan Janhunen harrastaa pyörätuolikelauksia. Hänellä on takanaan 22 maratonia, ja hänen ennätöksensä on 2.50.47. Berliinin maraton taittui viime kesänä kovassa sateessa aikaan 3.18. ●

Katse tulevaisuuteen

Aikaisemmin politiikkaa perusteltiin pitkäkestoisen kehityksen kautta. Eliniänodote, korkeakoulututkintojen määrä ja naisten osuus työvoimasta nousi. Poliitiikan ohjeena oli lisää samaa, ainakin johonkin luonnolliseen rajaan saakka.

Kasvukäyrät lepäsivät menneiden saavutusten päällä. Ne myös antoivat ymmärtää, että se, mitä oli saatu aikaiseksi, oli hyvää. Tervetuloa teollisuustyöläisten kasvavaan joukkoon, kymmenen vuoden kuluttua meitä on vieläkin enemmän! Näin perusteltiin yliopistoverkostonkin laajentumista: yhteiskunta ei olisi valmis, ennen kuin se olisi turvannut työvoiman saantinsa myös alueellisesti kattavalla tavalla.

Enää ”lisää samaa” ei ole se ohje, jonka perusteella hallitukset ja johtokunnat laativat budjettiesityksiään. Visio, missio ja strategia suuntaavat katsetta tulevaisuuteen tavalla, jossa menneisyyden saavutusten merkitys vähenee. Ehkä tämä on hyvinkin. Tieteet ovat syntyneet historiallisissa konteksteissa, joiden muuttuessa niille omistautuneen yliopiston luonnetta voi pohtia uudelleen.

Tulevaisuutta ei kuitenkaan voi ottaa haltuun, ei ainakaan kokonaan. Jos menneen kasvun tuijottaminen johti jämähtäneisyyteen ja itsetyytyvyyteen, niin tulevaisuusorientoitunut visiojohtaminen viipaloi todellisuudesta kapeita siivuja tunnustuksensa kohteiksi. Huippuyksiköt ja strategiset kehittämisalat koskevat aina vähemmistöjä, jotka vuorollaan siirtyvät harmaaseen enemmistöön linjauksen vaihtuessa.

Näin on suuremmassakin politiikassa. Korkealentoiset puheet innovaatioista, tuotteistamisesta ja brändäyksestä koskettavat suoraan vain pientä osaa kansantuotteen koostamiseen osallistuvista ihmisistä. Harmaaksi massaksi ja kulueräksi itsensä tuntevia varten on olemassa Timo Soini.

Politiikan uudistusorientaatio näyttää synnyttäneen käsityksen, jonka mukaan myös menneisyyttä koskeva tieto – esimerkkinä historialliset humanistiset tieteenalat – olisi muuttunut vanhentuneeksi tai tarpeettomaksi. Päätelmä on pahasti väärä: vakavia virheitä voi yrittää estää ainoastaan menneisyyttä koskevan tiedon avulla. Tarkkaan ottaen vain menneisyydestä on tutkittua tietoa. Se, että pyörä on keksitty, on menneisyyttä koskeva tieto.

Historia ei ehkä ole elämän opettaja, mutta heijastuspintoja se voi tarjota. Jostain syystä esimerkiksi jatkuvia valankumouksia on yleensä melko nopeasti seurannut taantumus, jämähdys tai despotia: jatkuvaan epävarmuuteen kyllästyneet ihmiset hyväksyvät lopulta melkein minkä tahansa auktoriteetin.

Pyöräkin keksitään tarvittaessa uudelleen. Valtion lupa- ja valvontavirastoja, jotka aikanaan tunnettiin lääninhallituksina, ollaan ilmeisesti muodostamassa aluehallintoviraston nimellä. Entinen opinahjoni taas hajotti entiset tiedekuntansa pienemmiksi tieteenalaysiköksi, schooleiksi. Näin syntyneitä rakennetta pidetään jo tiettävästi ajanaisena, joten yksiköitä voidaan tulevaisuudessa joutua yhdistämään. Kun näille suuremmille yksikölle aikanaan keksitään nimeä, käynee jonkun mielessä kansainvälisesti tunnistettu termi faculty, johon, kieltämättä, liittyy tiettyä akateemista prestiisiä.

Maakuntakorkeakouluja perusteltiin alueellisella työvoimatarpeella. Valmistuneet mielellään työllistyisivät ja perustaisivat perheen opiskelupaikkansa lähelle, mikä Suomessa pitkään tarkoitti lähinnä Helsinkiä. Ennen seminaariverkostoa ja maakuntayliopistoja syrjäseutujen opettajat, nimismiehet ja papit saattoivat olla luontoharrastajia ja muita originelleja, mutta kaiketi kuitenkin yhtä usein etelän urille kelpaamattomia virkaheittoja. Alkuperäisen ongelman poistuttua on hyvin helppo unohtaa, miksi sen ratkaisu luotiin.



Väitökset

www.ulapland.fi/uutisarkisto

Valtapolitiikka ja reviiri-intressit leimaavat aluehallintouudistuksia

Hallintotieteiden maisteri Pekka Juntunen selvittää väitöstutkimuksessaan poliittisia ja hallinnollisia lähtökohtia ja intressejä, joiden pohjalta puolueet ovat muodostaneet kantansa aluehallintouudistuksiin ja virkamiehet toteuttaneet näitä uudistuksia. Hän tarkastelee erityisesti 1990-luvun aluehallintouudistuksia sekä 2000-luvun alussa toteutettua Kainuun maakuntahallintokokeilua.

1990-luvulla suomalaisen aluehallinnon yli pyyhkäisi uudistusaalto, jonka yhteydessä muun muassa perustettiin alueelliset ympäristö- sekä työ- ja elinkeinokeskukset, uudistettiin läänijako, muutettiin valtion aluehallinnon aluejakoja sekä siirrettiin aluekehitystehtävät lääninhallituksilta maakunnan liitoille. Kainuun hallintokokeilussa 2000-luvun alussa puolestaan annettiin perinteisesti valtiolle ja kunnille kuulunutta päätös- ja ohjausvaltaa kansanvaltaisesti valitulle maakuntavaltuustolle.

Näitä hallinnon uudistusratkaisuja on tutkimuksen mukaan leimannut useassa tapauksessa valtapolitiikka sekä eri hallinnonalojen reviiri-intressit: hallintoreformeja valmistelevilla ja toteuttavilla tahoilla on ollut uudistuksissa usein omia tarkoituksiperiään.

– Mitä enemmän uudistuksissa on kyse vallasta ja resursseista, sitä poliittisemmaksi uudistukset muodostuvat, Pekka Juntunen sanoo.

Hallintouudistusten toteutuminen edellyttää aina riittävää poliittista ja hallinnollista tahtoa. Juntunen toteaa, että Suomessa, vahvan keskushallinnon ja vahvan kunnallisen itsehallinnon maassa, aluehallinnon uudistaminen on ollut erityisen vaikeaa.

– Aluehallinnon uudistuksissa puolueet ovat pyrkineet toimimaan hallintoideolo-

gioidensa mukaan ja virkamiehet omaa hallintoajatteluaan noudattaen, mutta päätöksenteossa on jouduttu myöntymään usein poliittisiin ja hallinnollisiin kompromisseihin. Näin ollen lopputuloksena on ollut pääosin yksittäisiä, ”varovaisia ja hallittuja” osauudistuksia, Juntunen kiteyttää ja toteaa erityisesti maakuntahallintoon kohdistuneen niin poliittista kuin hallinnollista kamppailua vallasta ja erilaisista resursseista.

– Suomalaiseen aluehallintoon tuskin saadaan kauan kaivattua kokonaisratkaisua ennen kuin poliittinen kädenvääntö maakunnallisesta hallinnosta ratkaistaan, hän mainitsee.

Juntunen mukaan hallintouudistuksissa ja niiden tutkimisessa tulisi kiinnittää entistä tarkempaa huomiota hallintouudistusten kannalta keskeisten toimijoiden intresseihin.

– Tämä olisi ajankohtaista etenkin nyt, kun on ollut painetta uudistaa aluehallintoa kokonaisuudessaan osittaisten uudistusten sijaan ja kun kuntakentällä on esiintynyt voimakkaita muutoksia etenkin kunta- ja palvelurakennemuutoksen myötä.

Väitös 17.12.2010

Pekka Juntunen: *Politikointia ja reviiri-intressejä. Puolueiden hallintoideologiat ja virkamiesten hallintoajattelu aluehallintouudistuksissa*

Muotoilun asiantuntija tarvitsee muutakin kuin muotoilutaitoja

Taiteen maisteri Petra Falinin väitöstutkimuksen mukaan muotoilun asiantuntijaksi tulisi nähdä alan tutkimuksessa ja koulutuksessa nykyistä laajemmin ja muotoilun todellisten käytäntöjen pohjalta.

Yksin Suomessa on yli tuhat muotoilijaa, joiden työ näkyy jokapäiväisissä käyttöesineissä ja ympäristöissä: astioissa, vaatteissa, painotuotteissa, mediassa ja erilaisissa tiloissa. Viime vuosikymmeninä

muotoilun kenttä on monipuolistunut, ja nykyään muotoilun kohteena ovat myös muun muassa palvelut, tapahtumat, järjestelmät ja organisaatiot.

Falin toteaa, että tähän asti muotoilun tutkimuksessa ja koulutuksessa on ajateltu muotoilun asiantuntemuksen kehittyvän käytännön muotoilukokemuksen kautta, ikään kuin pitkän uran huipentumaksi ja vahvaksi ammatilliseksi erikoistumiseksi. Asiantuntijuutta on määritelty pitkälti sen pohjalta, millaisiin tuotteisiin muotoilija työssään keskittyy tai mitä materiaaleja hän käyttää.

– Muotoilun käytännöt ovat kuitenkin viime vuosina muuttuneet merkittävästi. Teollisuudessa muotoilun asiantuntijatehtävät ovat monin paikoin erkanemassa operationaalisen muotoilijan työstä. Samaan aikaan perinteiset jaot muun muassa vaatetussuunnittelijan, teollisen muotoilijan ja graafisen suunnittelijan välillä hämärtyvät, ja erillisiksi miellettyjen muotoilun osa-alueiden käytännöt sekoittuvat.

Muotoilun asiantuntijan ammatillinen identiteetti ei rakennukaan nykyisin enää vain muotoilutaitojen varaan.

– Toisin kuin aiemmin on esitetty, muotoilun asiantuntijuudessa on kyse muustakin kuin kehitymisestä muotoilijana. Muotoilun asiantuntija toimii usein avainasemassa organisaatioissa, ikään kuin välittäjänä erillisiksi miellettyjen toimintojen, kuten tuotannon ja kuluttamisen, välillä. Muotoilun asiantuntijatyö edellyttääkin nykyisin muotoilutaitojen ohella kykyä hallita, käsitellä ja arvioida erilaisia tietoa-aineistoja sekä kykyä viestiä. Tässä mielessä muotoilun asiantuntijatyö ei juurikaan poikkea muusta tietotyöstä, Falin arvioi.

Falinin mukaan uudenlainen muotoilun asiantuntijuus tulisi ottaa huomioon myös alan tutkimuksessa ja koulutuksessa.

– Muotoilukoulutuksessa on perinteisesti ylläpidetty romanttista ja marginaalisoivaa taiteilijakäsitystä, mikä heijastuu esimerkiksi lahjakkuutta ja persoonallisuutta korostavissa valintakokeissa. Muotoilun asiantuntijuuden kehitymisessä ei ole kuitenkaan kyse vain lahjakkuudesta, vaan se edellyttää ennen kaikkea pitkään-

teistä työtä, motivaatiota, sitoutumista ja ympäristön sosiaalista tukea. Tämä tulisi ottaa huomioon niin opiskelijavalinnoissa kuin opintojen rakenteessa.

– Muotoilun tutkimuksessa tarvitaan puolestaan uudenlaisia tapoja käsitteellistää muotoilun asiantuntijuutta ja muuttuvia käytäntöjä, Falin mainitsee.

Väitös 28.1.2011

Petra Falin: *Praktinen diffuusio. Muotoilu asiantuntijuuden alueena ammatillisen identiteetin näkökulmasta*

Vammaisperheet eivät saa riittävää sosiaalista tukea Liettuassa

Sosiaalityön maisteri Brigita Kreiviniene tarkastelee sosiaalityön alan väitöstutkimuksessaan sosiaalista tukea, jota vaikeasti vammaiset lapset ja heidän perheensä saavat erilaisilta lakisäateisiltä tukijärjestelmiltä Liettuassa.

Tutkimuksen mukaan perheet kokevat sosiaalitutkijajärjestelmän pirstaleiseksi, kylmäksi ja kankeaksi.

– Vammaisten tukea ja palveluita määrittelevät lait ovat liian yleisellä tasolla, jotta ne pystyisivät ottamaan huomioon vaikeasti vammaisten lasten yksilöllisiä tarpeita. Lisäksi lähes kaikki tutkimukseen haastatellut perheet ovat kohdanneet kielteisiä asenteita asioidessaan lääkäreiden, opettajien ja sosiaalityöntekijöiden kanssa, Brigita Kreiviniene kertoo.

Perheet eivät myöskään näe maan sosiaalitutkijajärjestelmää todellisena järjestelmänä ja kaipaavatkin selkeämpää koordinaatiota terveydenhuollon, koulutuksen ja sosiaalityön tukijärjestelmien välille.

– Sosiaalituken hakiessaan vanhemmat ovat ikään kuin sosiaalityöntekijän sijaisia: he joutuvat taistelemaan jatkuvasti oman lapsensa edun puolesta. Koska olemassa olevat järjestelmät eivät tarjoa perheiden kaipaamaa pitkäaikaista sosiaalista tukea, ovat monet perheet liittyneet vanhempi-

en muodostamiin kansalaisjärjestöihin saadakseen tietoa uudesta lainsäädännöstä ja tuista, tutkija kertoo.

Liettuassa sosiaalityötä on kehitetty maan itsenäistymisestä vuodesta 1990 lähtien, ja vuonna 1994 sosiaalityön ja sen eri osa-alueiden perustaksi säädettiin sosiaalisen tuen käsite.

– Sen jälkeen vammaislapsiperheille on pyritty tarjoamaan kokonaisvaltaista tukea: lääketieteellisen hoidon lisäksi tukea sosiaaliseen osallistumiseen ja elämänlaadun parantamiseen. Muutokset asenteissa ja käytännöissä ovat silti olleet hitaita: vasta vuonna 2005 hyväksyttiin ensimmäinen laki, joka ottaa kantaa vammaisten ihmisten sosiaalisen osallistumisen mahdollisuuksiin, Kreiviniene taustoittaa.

Kreiviniene on tehnyt väitöstutkimuksensa osana Lapin yliopiston sosiaalityön oppiaineen Liettuassa järjestämää tutkijakoulutusohjelmaa, johon osallistuu liettualaisia jatko-opiskelijoita eri yliopistoista. Lapin yliopistossa opiskelijoita ohjaavat professorit Kyösti Urponen ja Juha Perttula.

Väitös 4.2.2011

Brigita Kreiviniene: *The Representations of Social Support from External Resources by Families Raising Children with Severe Disability in Connection with Dolphin Assisted Therapy*

Maahanmuuttajatyön on tuettava kokonaisvaltaista liittymistä yhteiskuntaan

Yhteiskuntatieteiden maisteri Leila Nisula tarkastelee sosiaalityön alaan kuuluvassa väitöstutkimuksessaan maahanmuuttajille suunnattujen työllistämismennustien vuorovaikutuskulttuuria.

Työllistämismennustien avulla pyritään edistämään maahanmuuttajien työllistymistä ja integroitumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Valmennusten vuorovaikutuskulttuuri rakentaa omalta osaltaan

maahanmuuttajien identiteettiä: sitä, miten henkilö itse näkee itsensä uudessa kulttuurissa ja miten muut hänet näkevät.

– Vuorovaikutuskulttuuri voi parhaimmillaan tukea maahanmuuttajan arkea, mahdollistaa hänen osallistumistaan ja tarjota yhteiskuntaan liittymisen mahdollisuuksia. Toisaalta vuorovaikutus voi myös vahvistaa erillisyyden tunnetta, asettaa maahanmuuttajan uhrin asemaan tai luoda kuvan elämästä uudessa yhteiskunnassa jatkuvana kamppailuna, tutkija huomauttaa.

Leila Nisula toteaa, että maahanmuuttajatyössä olisi tärkeää luoda sellaista vuorovaikutusta, joka tukee laajasti maahanmuuttajien liittymistä yhteiskuntaan. Tällöin valmennusten tulisi keskittyä muuhunkin kuin vain työelämässä tarvittavien tietojen ja taitojen oppimiseen.

– Valmennuksissa tapahtuvan vuorovaikutuksen avulla voitaisiin tukea maahanmuuttajien liittymistä yhteiskunnan eri järjestelmiin ja yhteisöihin, esimerkiksi opastaa poliittisen osallistumisen mahdollisuuksiin sekä tukea maahanmuuttajan omia sosiaalisia verkostoja, Nisula mainitsee.

Vuorovaikutuksen tulisi myös tukea sitä, että maahanmuuttajat voivat itse määrittellä omaa identiteettiään uudessa kulttuurissa.

– Valmennuksien tulisi näyttää myönteisiä identiteettivaihtoehtoja eikä ainoastaan korostaa maahanmuuttajien asemaa ongelmallisena työllistettävänä tai henkilöinä, joilta puuttuu tarvittavaa osaamista ja jonka tulisi muuttua suomalaisten kaltaiseksi, Nisula sanoo.

Tutkimuksensa aineiston Nisula on koonnut havainnoinnin ja haastattelujen avulla kolmesta eri työllistämismennustiryhmästä vuosina 2004–2006.

Väitös 5.2.2011

Leila Nisula: *Vuorovaikutuskulttuuri ja sen jäsentymisen maahanmuuttajien*



Nykytila ja tavoitteet

	2010	2014	2020
Kansainväliset tutkinto-opiskelijat	98	250	10 % opiskelijoista
Vieraskieliset maisteriohjelmat	3	3	5
Vieraskielinen opetustarjonta (% kaikesta opetuksesta)	5	5	10

Kansainvälisten maisteriohjelmien lisäksi ulkomaalaiset voivat hakea joidenkin alojen maisteriopintoihin sekä tohtoriopintoihin, jolloin suomenkieliset opinnot räätälöidään kieltä osaamattomille.

Kohti kansainvälisyyttä

Kaikilta Suomen yliopistoilta odotetaan kovaa kansainvälistymistä ja maahan houkuttellaan ulkomaalaisia opiskelijoita.

Lapin yliopistossa kansainvälisiä tutkinto-opiskelijoita on satakunta, suhteellisesti eniten taiteiden ja yhteiskuntatieteiden tiedekunnissa. Tavoitteena on tuplata määrä parissa vuodessa. Sitä kohti pyritään muun muassa lisäämällä kansainvälisiä maisteriohjelmiä ja englanninkielistä opetusta.

Pakistanilainen Waqas Ahmed on opiskellut vertailevan sosiaalityön maisteriohjelmassa reilun vuoden.

– Minulla on jo Pakistanista tutkinto sosiaalityöstä, mutta halusin jatkaa opintoja ulkomailla saadakseni lisää kokemusta ja mahdollisuuden hyvään työpaikkaan.

Hän tutki eri maiden yliopistojen tarjontaa ja lopulta ystävän vinkistä haki Suomeen. Hän halusi opiskelemaan hyvinvointivaltioon, mutta korkeisiin lukukausimaksuihin ei ollut varaa.

Tarkoituksena oli aloittaa opinnot jo syksyllä 2009, mutta viisumin ja oleskeluluvan saamisessa kului aikaa.

– Täältä luvattiin, että voin tulla myöhemminkin. Kukaan ystäväistäni ei uskonut sitä, mutta niin vain kävi.

Ahmed aikoo suorittaa myös tohtorin tutkinnon Rovaniemellä. Hän kertoo yllättyneensä suomalaisen opetuksen ja tutkimuksen korkeasta tasosta.

– Olen tutustunut uusiin teorioihin ja tutkimuksiin. Maisteriohjelmassa erityisen hyvää on vertaileva näkökulma.

Aluksi hän tunsikin olonsa yksinäiseksi hiljaisten ja varautuneiden suomalaisten joukossa.

– Sosiaalityön laitoksen väki on auttanut ja tukenut kaikessa mahdollisessa. Vähitellen olen asettunut tänne ja saanut uusia ystäviä. En tykännyt asua juhlivien opiskelijoiden

joukossa, mutta ystävien kautta löytyi alivuokralaisasunto suomalaisesta perheestä. Olen iloinen, etten antanut periksi, vaikka alussa olikin hankalaa.

Opinnoista valtaosa suoritetaan verkossa.

– Se sopii minulle ja on hyvä keino oppia. Pidän myös siitä, että Suomessa tenttejä ja esseitä tehdään tasaisesti lukuvuoden aikana.

Tulevaisuudessa Waqas Ahmed haluaa työskennellä siirtolaisten parissa.

Ensimmäinen kaksivuotinen vertailevan sosiaalityön maisteriohjelman alkoi syksyllä 2009. Yliopisto-opettaja Heli Niemi kertoo, että koulutusohjelma on suunniteltu ja toteutetaan yhdessä Barentsin alueen venäläisten yliopistojen kanssa.

– Opinnot aloitti Suomessa viisi ja Venäjällä kymmenen opiskelijaa, vähemmän kuin suunniteltiin. Suomalaisia opiskelijoissa ei ole yhtään.

Koska suurin osa opiskelijoista on Venäjällä, Rovaniemeltä puuttuu tiivis ryhmä. Esimerkiksi seminaareja ei voitu toteuttaa suunnitelmien mukaan, vaan ohjaus on yksilökohtaisempaa.

Uusi haku maisteriohjelmiaan on käynnissä ja mukaan toivotaan myös suomalaisia opiskelijoita. Yliopiston omat opiskelijat ovatkin kiinnostuneet siitä.

Niemen mukaan kansainvälisen maisteriohjelman vahvuus on siinä, että opiskelijat oppivat tuntemaan eri maiden käytäntöjä.

– Ohjelma valmistaa kansainvälisiin tehtäviin ja antaa ymmärrystä globaalista sosiaalityöstä. Kansainvälisten osajien tarve kasvaa jatkossa, Niemi sanoo.

Johanna Sarriola

Kasvatuksen ja taiteen **sekatyömies**

Nuoruudessaan Ville Kiljunen harrasti maastohiihtoa, mutta pian pitovoiteet jämähitivät pururataan kiinni ja hän hakeutui esittävän taiteen pariin. Teatterikärpäsen puraisun jälkeen uusi latu on vienyt miehen mukanaan.

Luokanopettaja, näyttelijä Ville Kiljunen tekee tällä hetkellä pätkä- ja freelancer-töitä näyttelmissä ja opettamisessa välisessä maastossa. Joskus hänestä tuntuu siltä, että näyttelijä on ykkösjuuttu, joskus taas sielussa nostaa päätänsä pieni opettaja. Tällä hetkellä hän tekee molempia: näyttelee ja opettaa.

Luokanopettaja Kiljunen on huolissaan, kun draamatunteja ei saatu lisättyä perusopetukseen. Hän on itse kiinnostunut sekä opettamisesta että teatterista ja hän onkin määrätietoisesti hankkinut pätevyyden molemmille aloille, mutta koska alan työsarka koulussa puuttuu, hänen on harjoitettava molempia erikseen.

– Draama kouluissa sopisi työkaluksi mihin tahansa oppiaineeseen, mutta ongelmana on se, että päättäjät eivät halua lisätä draaman opetusta kouluissa eikä toisaalta alalla ole riittävästi päteviä opettajia. Lapin yliopistolla olisikin hyvä sauma ryhtyä kouluttamaan draamapainotteisia luokanopettajia. Jokaisessa koulussa pitäisi olla ainakin yksi draamaan pätevöitynyt opettaja, joka ottaisi vastuulleen esimerkiksi koulun kaikki juhlat. Draama sopisi hyvin esimerkiksi historianopetukseen tai kiusaamisen käsittelyyn, Kiljunen pohtii.

Lapin yliopiston luokanopettajankoulutukselle Kiljunen antaa hyvän arvosanan, mutta ylistää samalla myös Lapin ylioppilasteatteria hyvänä kasvattajana ja verkoston rakentajana.

– Opinnot Rovaniemellä alkoivat vauhdilla. Vapaa-ajalla olin mukana bändissä, teatterissa, miesvoimisteluryhmässä sekä Konttisen kesäteatterissa. Lisäksi tein esiintymiskeikkoja Frimanin Hannun kanssa. Ylioppilasteatterista sain paljon elinikäisiä ystäviä yli tiedekuntarajojen.

Opetustöiden lisäksi Kiljunen toimii tällä hetkellä Pikku Kakkosessa juontajana.

– Olen ruudun kautta lasten kumppanina aamuisin, kun vanhemmat vielä nukkuvat. Toimin ohjelmien sisäänheittäjänä ja tarinankertojana. Tässä työssä pystyn hyödyntämään erinomaisen hyvin sekä opettajantyön että näyttelijäntyön kokemustani. Käsikirjoitan juonnot itse ja lisäksi olen mukana käsikirjoittamassa ja suunnittelemassa kahta uutta lastensarjaa televisioon, jotka alkavat molemmat tänä vuonna.

Rovaniemi on Kiljusen mukaan ihana paikka opiskella ja elää nuorta aikuisuutta. Sellaisena hän haluaa paikan säilyttäväksi mielessään. Toisaalta näin on pakko tehdä,

koska hän ei halua jäädä kärkeen kymmeneksi vuodeksi opettajanpaikkaa Rovaniemeltä ja teatteri tarjoaa alati uusia haasteita. Muutto etelään on edessä keväällä, näyttelämään vuodeksi Rauman kaupunginteatteriin.

– Halusin muuttaa opiskelemaan Rovaniemelle, koska koin, että Savonlinna oli liian lähellä kotia. Halusin aikuistumaan mahdollisimman kauaksi lapsuudenkodistani ja uskon, että näin ajattelevat monet nuoret opiskelijakakuntaa valitessaan.

Opettaja Kiljunen pitää eniten 1.–3.-luokkalaista lapsista, koska heihin ei ole tarttunut vielä ympäröivän maailman hapatusta.

– Alaluokilla lapset ovat vielä avoimesti ja ilman ennakoasenteita maailmaa tutkivia pieniä löytöretkelläisiä, joiden kanssa on kiva aukaista uutta latua. Toivottavasti lapset saavat olla lapsia myös tulevaisuudessa eikä heitä nauhlita liiaksi koulunpenkkiin, Kiljunen pohtii.

Olli Tiuraniemi

Ville Kiljunen

- syntynyt Keski-Savossa
- hakeutui näyttelämään ja esiintymisiin lukioaikana
- aloitti luokanopettajan opinnot Lapin yliopistossa 2002
- hakeutui ylioppilasteatteriin
- valmistui luokanopettajaksi 2007
- opiskeli Lahden kansanopiston teatterilinjalla 2008–2009
- vuonna 2009 näytteli Teatteri Eurooppa Nelosen kesäteatterissa, aloitti näyttelijäharjoittelijana Hämeenlinnan teatterissa, aloitti työt Pikku Kakkosessa sekä Jyväskylän yliopiston draamakasvatuksen aineopinnot
- kesällä 2010 ohjasi mm. Haminan kesäteatteriin Lumikin ja seitsemän kääpiötä
- ohjaa tänä keväänä Lapin ylioppilasteatteriin näytelmän Mummun saappaassa soi fox, sekä harrastajateatteri Nätin Kölveille näytelmän Tulitikkuja lainaamassa



Julkaisut

www.ulpland.fi/julkaisut

Uutuusteos arvioi Suomen perustuslakia

Oikeuskulttuurin ja oikeuslingvistiikan professori Jaakko Husan *The Constitution of Finland – A Contextual Analysis* -teos jäsentää Suomen valtiosääntöä osana poliittista järjestelmää. Teos ei ole vain voimassa olevan järjestelmän kuvaus, vaan sisältää myös kirjoittajan kokonaisnäkemyksen Suomen valtiosäännön nykytilasta ja sen kipupisteistä.

– Vertailussa muihin maihin Suomen järjestelmää kuvaa jännitteisyys: presidenttikeskeisyyden ja parlamentarismien välillä, perustuslaillisuuden tuomioistuinvallan ja eduskuntavetoisen valvonnan välillä sekä kansanvallan ja poliittisen eliitin välillä, Husa toteaa.

Nykyinen perustuslaki tuli voimaan vuonna 2000, mutta suomalaisen valtiosääntö on monikerroksinen, ja sen juuret ovat syvällä. Valtiosäännössä on elementtejä Ruotsin ja Venäjän vallan ajoilta, vuoden 1919 hallitusmuodon voimassaolon aikana syntyneitä kerrostumia ja 1990-luvulta lähtien eurooppalaisia kerrostumia.

– Järjestelmä toimi aina 1990-luvulle saakka toisen maailmansodan jälkeen vahvistuneiden käytäntöjen varassa. Valtiosääntö oli kansallinen ja nojasi kansaan poliittisena yhteisönä. Liittyminen Euroopan ihmisoikeussopimukseen ja muutama vuosi sen jälkeen Euroopan unioniin muuttivat järjestelmää perusteellisesti. Valtiosääntö ei ole enää pelkästään ylimpiä valtioelimiä koskeva normisto, vaan perusoikeudet vaikuttavat koko oikeusjärjestyksessä. Toisaalta järjestelmä ei enää puhtaasti perustu suomalaisen kansanvaltaan, vaan on kytkeytynyt toiminnallisesti osaksi Euroopan unionin järjestelmää ja Euroopan ihmisoikeusjärjestelmää, Husa arvioi.

Husan mukaan poliittinen ja oikeudellinen eliitti, kuten tuomarikunta, oikeustieteilijät ja korkeat juristivirkamiehet, on omaksunut eurooppalaistumisen hyvin, mutta se ei pysty selittämään valtiosääntöjärjestelmää suomalaisille äänestäjille: äänestäjät kannattavat vahvaa presidenttiä ja asiantuntijat yksiaänisesti vastustavat, eliitti kannattaa yksiaänisesti eurooppalaistumista mutta äänestäjät ovat huolissaan päätösvalan luisumisesta Suomen rajojen ulkopuolelle.

– Perusoikeudet ovat lisänneet järjestelmän hyväksyttävyyttä ja tuoneet valtiosäännön lähemmäs tavallisia ihmisiä, mutta eurooppalaistuminen on tehnyt järjestelmästä vaikeasti selitettävän ja läpinäkymättömän. Vuonna 2012 voimaan tulevat muutokset lisäävät järjestelmän sisäistä systemaattisuutta ja hallittavuutta mutta eivät ratkaise sen perusongelmia: jännitteet jäävät edelleen purkamatta, Husa tähdentää.

Kirjan on julkaissut Hart Publishing (Oxford), ja se on osa sarjaa *Constitutions of the World*, jossa tarkastellaan realistisesti ja kriittisesti eri valtioiden valtiosääntöjä. Sarja pyrkii esittämään kustakin tarkastellusta järjestelmästä syvemmän kuvan kuin mitä pelkkiä säännöksiä lukemalla olisi mahdollista saada.

Rehtorin päätöksiä

Rehtori on päättänyt ottaa dosentti, filosofian tohtori Kristiina Härkäpään kuntoutustieteen professorin tehtävään yhteiskuntatieteiden tiedekuntaan ajalle 1.1.2011–31.12.2013.

Rehtori on myöntänyt valtiotieteen tohtori Anu-Hanna Anttilalle dosentin arvon 1.1.2011 lukien. Anu-Hanna Anttila on hakenut sosiologian dosentiksi Lapin yliopiston yhteiskuntatieteiden tiedekuntaan.

Rehtori on päättänyt, että tutkimusvararehtori Suvi Ronkainen hyväksyy jatkossa Suomen Akatemian hankkeet ja antaa niitä koskevat sähköiset sitoumukset.

Rehtori on perustanut audiovisuaalisen mediakulttuurin ja mediapedagogiikan oppiaineen yhteistyöryhmän ja nimennyt siihen jäseniksi professori Eija Timosen (pj.), professori Heli Ruokamon (vpj.), yliopistonlehtori Leo Pekkalan ja yliopistonlehtori Mari Mäkirannan. Työryhmän tehtävänä on laatia huhtikuun loppuun mennessä raportti rehtorille siitä, miten audiovisuaalisen mediakulttuurin ja mediapedagogiikan oppiaineen yhteistyötä kaikilla tasoilla kehitetään jatkossa.

Rehtori Mauri Ylä-Kotolan tekemät päätökset löytyvät osoitteesta: www.ulpland.fi/rehtorinpaatokset.

Neljän yliopiston yhteistyö jatkuu Kajaanin yliopistokeskuksessa

Oulun, Itä-Suomen, Jyväskylän ja Lapin yliopistojen rehtorit allekirjoittivat tammikuussa 2011 yhteistyösopimuksen vuosille 2011–2012 Kajaanin yliopistokeskuksessa toteutettavasta toiminnasta.

Kaikki neljä yliopistoa jatkavat toimintaansa Kajaanin yliopistokeskuksessa. Jokainen yliopisto on uudessa toimintalinjauksessa tarkentanut toimialojaan omien strategisten linjaustensa mukaisesti.

Oulun yliopisto vastaa yliopistokeskuksen toiminnan koordinoinnista sekä sähkö- ja tietotekniikan, biotekniikan, tietojenkäsittelytieteen, lääketieteen, kasvatustieteiden ja aikuis-koulutuksen aloista. Lapin yliopisto vastaa taideteollisesta alasta sekä matkailun, yhteiskuntatieteiden ja aluetutkimuksen aloista. Itä-Suomen yliopisto vastaa mittaustekniikan, optiikan, biotekniikan ja elintarviketutkimuksen aloista sekä Jyväskylän yliopisto liikuntatieteiden alasta.

Yhteistyösopimuksen allekirjoittivat Oulun yliopiston rehtori Lauri Lajunen, Itä-Suomen yliopiston rehtori Perttu Vartiainen, Jyväskylän yliopiston rehtori Aino Sallinen ja Lapin yliopiston rehtori Mauri Ylä-Kotola.

Lapin yliopisto, Oulun yliopisto ja Saamelaisalueen koulutuskeskus tiivistävät yhteistyötään

Lapin yliopiston ja Oulun yliopiston välisen yhteistyön tavoitteena on kehittää perus- ja jatkokoulutusta sekä tutkimus- ja kehittämistoimintaa aloilla, joilla on merkitystä yliopistojen rakenteellisen yhteistyön ja Pohjois-Suomen osaamistarpeiden kannalta.

Tutkimuksen osalta Lapin yliopisto ja Oulun yliopisto ovat sopineet yhteisestä strategiasta, jossa yliopistoilla on selkeät tutkimusprofiilinsa ja työnjako. Yhteinen pääteema on pohjoinen globaalimuutos. Tutkimusyhteistyön alueita ovat mm. pohjoiset ekosysteemit, ympäristötutkimus, talous- ja oikeusjärjestelmät, pohjoinen kulttuuri ja historia, vähemmistöt ja alkuperäiskansat, pohjoiset taiteet, hyvinvointi ja terveys sekä menetelmät ja teknologiat.

Käytännössä yhteistyötä toteutetaan yhteisillä tohtori- ja maisteriohjelmilla yhteistyössä kansallisten ja kansainvälisten kumppaneiden kanssa. Lisäksi on tarkoitus perustaa yhteisiä tutkimusvakansseja, jotka voivat olla yhteisiä myös valtion tutkimuslaitosten kanssa.

Opetuksen osalta yhteistyötä tiivistetään sivuaineopetuksessa mm. seuraavilla aloilla: yhteiskuntatiede, oikeustiede, taide, kasvatustiede, luonnontiede sekä humanistiset tieteet ja kauppatieteet. Sivuaineopetustyhteistyötä yliopistojen välillä laajennetaan myös aineenopettajakoulutuksessa ja yliopistopedagogisessa koulutuksessa sekä avoimessa korkeakouluopetuksessa ja täydennyskoulutuksessa.

Alueellisen kehittämistoiminnan osalta yliopistot toteuttavat yhteisiä kehittämishankkeita mm. EU-rakennerahasto-ohjelmissa, aluekeskusohjelmissa, osaamiskeskusohjelmissa sekä muissa alueellisissa kehittämissuunnitelmissa.

Kansainvälisellä tasolla yliopistot osallistuvat yhteistyössä mm. Venäjää ja muuta Barentsin aluetta koskevaan yliopisto- ja tutkimusyhteistyöhön, Pohjoismaita koskevaan yliopistoyhteistyöhön, sirkumpolaariseen yliopistoyhteistyöhön sekä EU:n 7. tutkimuspuiteohjelmaan liittyvään tieteelliseen tutkimus- ja verkostoyhteistyöhön.

Yliopistojen yhteinen strategiaryhmä asettaa vuosittain yhteistyön painopisteet ja seuraava tavoitteiden toteutumista. Strategiaryhmä kokoontuu kaksi kertaa vuodessa, ja sen puheenjohtajana toimivat yliopistojen rehtorit vuorotteluperiaatteella.

Saamelaisuuteen liittyvä yhteistyö

Oulun yliopiston, Lapin yliopiston ja Saamelaisalueen koulutuskeskuksen välisellä yhteistyösopimuksella sovitaan saamelaisuuteen liittyvästä koulutus-, tutkimus- ja kehittämistoiminnasta sekä yhteistyöhön käytettävistä resursseista. Toiminta muodostuu pääosin yhteisistä koulutus-, tutkimus- ja kehittämishankkeista.

Yhteistyön tavoitteena on lisätä ja kehittää saamen kieleen ja kulttuuriin liittyvää tutkimusta ja koulutusta. Lisäksi yhteistyöllä pyritään kehittämään saamelaisuuteen liittyvää hyvinvointi- ja terveystieteellistä, taideteollista, oikeustieteellistä sekä saamelaisalueiden globaalimuutokseen liittyvää tutkimusta ja koulutusta. Sopimuksen piiriin kuuluu myös saamelaisuuteen liittyvän jatkokoulutuksen, elinkeinoja koskevan tutkimuksen ja kehittämistoiminnan sekä kansainvälisen yhteistyön edistäminen.

Yhteistyötä koordinoi ja edistää johtoryhmä, johon Lapin ja Oulun yliopistot ja Saamelaisalueen koulutuskeskus nimeävät kukin kaksi jäsentä ja kaksi varajäsentä.

Neljäs promootio kevätkesällä 2012

Lapin yliopisto järjestää neljännen promootionsa 31.5.–2.6.2012. Promootio on tarkoitettu kaikille Lapin yliopistosta valmistuneille maistereille ja tohtoreille. Promootiojuhllaisuudet ovat perinteen mukaisesti kolmipäiväiset.

Varsinaisen promootiopäivän aattona torstaina 31.5.2012 maisteripromovendeille järjestetään seppeleensitojaiset taiteiden tiedekunnan Agora-aulassa ja tohtoripromovendeille miekanhiojaiset Arktikumissa.

Promovointi tapahtuu promootioaktissa perjantaina 1.6.2012 Lappi Arenalla. Mukaan voi kutsua sukulaisia, ystäviä ja tuttavuuksia seuraamaan tapahtumaa. Promootioaktia johtaa promoottori, joka perinteisesti on tiedekunnan virkaiältään vanhin professori. Aktin jälkeen kaikki promovoidut sekä muut mukana olleet siirtyvät ensin bussikuljetuksella keskustaan ja siitä juhllisena kulkueena juhlahjallanpalvelukseen. Maistereiden ja tohtoreiden vihkimistä juhlistetaan promootioillallisella joulupukin luolassa SantaParkissa. Illallisen jälkeen palataan yliopistolle juhlatanssiaisiin.

Promootiopäivää seuraa kolmas juhlapäivä, vapaamuotoinen huviretki. Se toteutetaan lauantaina 2.6.2012 promootiojunana Rovaniemeltä Kemijärvelle.

Promootion verkkosivusto on avattu osoitteessa www.ulapland.fi/promootio2012. Sivustolle päivitetään promootioon liittyvät ajankohtaiset asiat.

Juha Karhu oikeustieteen paneelin jäseneksi

Professori Juha Karhu on kutsuttu Uppsalan yliopiston tutkimuksen arviointihankkeen Quality and Renewal 2011 oikeustieteen paneelin jäseneksi.

Uppsalan yliopisto toteutti vuonna 2007 Ruotsissa paljon huomiota saaneen tutkimuksen tehostamisen ja laadun parantamisen hankkeen Quality and Renewal 2007. Nyt to-

teutettavassa arviointihankkeessa arvioidaan toteutettujen tehostamis- ja laadunparantamistoimien tuloksellisuutta ja tehdään ehdotuksia Uppsalan yliopiston tutkimustoiminnan perustan ja uudistumiskyvyn vahvistamiseksi. Paneelin selvitykset valmistuvat vuoden 2011 loppuun mennessä.

Työelämän muutokset vaativat eniten nuorilta

Professori Asko Suikkasen mukaan työmarkkinoiden muutokset heijastuvat voimakkaimmin nuorten ikäluokkien työssäkäyntiin ja uranäkymiin. 1970–1980-luvuilla syntyneistä jopa lähes puolet on tähän mennessä vaihtanut tai joutunut vaihtamaan ammattiaan työmarkkinoiden muutosten takia.

– Mitä nuoremmista ikäluokista on kysymys, sitä enemmän ja sitä merkityksellisempiä muutoksia on tapahtunut ja tapahtuu tulevaisuudessakin. Tulokset puoltavat johtopäätöstä siitä, että suomalainen työelämä on muuttunut siirtymien työmarkkinoiksi. Erilaiset monensuuntaiset siirtymät yleistyvät edelleen työikäisten keskuudessa, Suikkanen sanoo.

Suikkasen johtamassa tutkimuksessa on analysoitu työmarkkinoiden muutoksia erikikäisten suomalaisten kannalta. Tutkimusaineisto muodostuu viiden vuoden välein valitusta kymmenestä ikäkohortista, joista vanhin on syntynyt vuonna 1938 ja nuorin 1983. Kustakin kohortista on noin 10 prosentin otos, ja jokaista tutkimusjoukkoon kuuluvaa on seurattu noin 20 vuoden ajan vuodesta 1987 vuoteen 2007.

Sosiologia-lehden toimitus Lapin yliopistoon

Sosiologia-lehden toimitus siirtyi Rovaniemelle Lapin yliopistoon tammikuun alusta 2011.

Päätoimittajana lehdessä toimii seuraavan kaksivuotiskauden ajan Lapin yliopiston sosiologian yliopistonlehtori, dosentti Jarno Valkonen ja toimitussihteerinä yhteiskuntatieteiden maisteri Veera Kinnunen. Sosiologia-lehteä toimitetaan Lapin yliopistossa vuosina 2011–2012. Aikaisemmin lehteä on toimitettu Helsingissä, Turussa, Tampereellä ja Jyväskylässä.

Sosiologia on maamme suurin yhteiskuntatieteellinen kausijulkaisu, jota julkaisee The Westermarck Society ry. Neljästi vuodessa ilmestyvä, kaksikielinen refereerijulkaisu on perustettu vuonna 1964.

Valokuva: Niina Huuskonen



Myös SantaParkin joulupukki osallistuu Lapin yliopiston varainkeruuseen 5 000 eurolla. Joulupukki luovutti shekin Lapin yliopiston rehtori Mauri Ylä-Kotolalle helmikuun alussa 2011.

Lahjoituksia Lapin yliopiston varainkeruuseen

Lapin yliopiston varainhankinta jatkuu voimakkaana kesäkuun 2011 loppuun asti.

Uusia lahjoittajia Lapin yliopiston varainkeruuseen ovat Kone Oy 50 000 euron lahjoituksella, Kunnallisalan kehittämissäätiö 15 000 euron lahjoituksella, SantaPark Oy 5 000 euron lahjoituksella sekä Olli Salo 5 000 euron lahjoituksella.

Rehtori Mauri Ylä-Kotola kertoo arvostavansa suuresti tehtyjä lahjoituksia. Hän toteaa lah-

joitusten olevan tärkeä askel kohti yliopiston uutta varainkeruutavoitetta, joka on 1,5 miljoonaa euroa.

Yliopistolla on nyt kerättyä yli miljoonaa euroa eli viime vuoden loppuun asetettu miljoonan euron tavoite saavutettiin reilusti. Rehtori Mauri Ylä-Kotola uskoo, että uusi 1,5 miljoonan euron tavoite on saavutettavissa määrätietoilla työllä.

Pohjoisen poikia motivoidaan yhteistoiminnallisella oppimisella

Lapin yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan Pohjoisen pojat koulussa -hankkeessa on tutkittu ja kehitetty kolmen vuoden ajan opetus- ja opiskelumuotoja, jotka tukisivat erityisesti poikien oppimista.

Tutkimuksen ja kehitystyön kimmokkeena olivat aiemmat tutkimukset, joiden mukaan pohjoisen haja-asutusalueella on tilastollisesti muuta maata enemmän heikosti koulussa menestyviä poikia. Sama ilmiö on havaittu muissakin pohjoismaissa, ensimmäisenä

Ruotsin Lapissa, ja se tunnetaan yleisesti Jokkmokk-efektin nimellä.

Hankkeessa on kehitetty ja kokeiltu toiminnallisia ja käytännöllispainotteisia yhteisöllisiä opetus- ja opiskelumuotoja. Tavoitteena on ollut edistää alueellisen tasa-arvon toteutumista sekä ehkäistä syrjäytymistä.

Hankkeen tuloksia on luettavissa osoitteessa www.ulapland.fi/pohjoisenpojat.

Pohjoisen pojat koulussa -hanketta on rahoittanut Euroopan sosiaalirahasto.

Suomalaiset menestyvät eurooppalaisilla työmarkkinoilla

Lapin yliopiston tutkija Saara Koikkalaisen toteuttaman Työntekijänä Euroopassa -kyselytutkimuksen mukaan suomalaiset koulutetut nuoret menestyvät hyvin eurooppalaisilla työmarkkinoilla, mutta paluumuuttoa Suomeen harkitsee vain harva.

Vapaa työvoiman liikkuvuus EU-alueella on lisännyt myös suomalaisten muuttointoa Eurooppaan. Kymmenen ensimmäisen jäsenyyssuoden aikana Suomesta muutti EU-maihin 12 000 nuorta työkäistä (25–44-v.) korkeakoulu-tutkinnon suorittanutta suomalaista.

– Eniten muutetaan edelleen Ruotsiin, mutta myös Britannia, Ranska ja Espanja ovat lisänneet suosiotaan muuttokohteina, Saara Koikkalainen sanoo.

Koikkalainen tutkii valmisteilla olevassa väitöstutkimuksessaan eurooppalaisten työmarkkinoiden toimivuutta Suomesta EU-alueelle muuttaneiden näkökulmasta. Tutkimustaan hän tekee osana Suomen Akatemian Työn ja hyvinvoinnin tulevaisuus -tutkimusohjelmaa.

Tutkimus kunnallisesta tietohallinnosta

Lapin yliopiston koordinoimassa uraauurtavassa tutkimushankkeessa keskiöön nostetaan kuntien tietohallintoympäristö hallinnon näkökulmasta. Hankkeen vastuullisena johtajana toimii tietohallinnon professori Antti Syväjärvi ja tutkimuspäällikkönä Jukka Rinne.

Tietohallinto käsittää tiedon, toimintaprosessien, tietotoimijoiden, tietovarantojen sekä tietoteknologian hallinnan. Kuntien näkökulmasta tietohallinnossa korostuvat tietohallinnon strateginen merkitys organisaation kokonaistoiminnan kannalta sekä johtamiskysymykset.

– Strategisessa tietohallinnossa ei niinkään ole kyse it-infrastruktuurin toteuttamisesta,

vaan kunnan toimintojen kokonaisvaltaisesta organisoinnista, palvelujen muotoilusta ja johtamisesta nykyajan vaatimukset huomioiden, professori Antti Syväjärvi sanoo.

Syväjärven ja Rinteen mukaan tietohallinnon osaamiselle on selkeä ja konkreettinen tarve, koska julkinen sektori on merkittävien tietohallintoa koskevien muutosten kourissa.

Hanke on yksi Lapin korkeakoulukonsernin hyvinvoinnin teema-alueen kärkihankkeista. Konsernin lisäksi mukana hankkeessa on TIE-KE eli Tietoyhteiskunnan kehittämiskeskus ry (Helsinki).

Marjanpoimijat tutkimuksen kohteeksi

Yhteiskuntatieteiden tiedekunnan Lappeen instituutti ja ulkoasiainministeriön passi- ja viisumiyksikkö aloittavat tutkimushankkeen, jossa selvitetään ulkomaalaisten luonnonmarjanpoimijoiden tilannetta.

Tutkimushankkeessa selvitetään thaimaalaisten luonnonmarjanpoimijoiden tilannetta lähtömaassa ja Suomessa. Thaimaalaisia luonnonmarjanpoimijoita tulee Suomeen vuosittain noin 2 500. Marjanpoimijoita tutkitaan pääsääntöisesti poimijoiden omasta näkökulmasta käsin, mutta tutkimuksessa huomioi-

daan myös kutsujayritysten ja viranomaisten näkökulma.

Hankkeen vastuullisena johtajana toimii sosiologian yliopistonlehtori, dosentti Jarno Valkonen ja tutkijana yhteiskuntatieteiden maisteri Pekka Rantanen. Valkosen mukaan tutkimuksen johtopäätökset ja viranomaissuosituksukset tulevat olemaan yleispäteviä ja niitä voidaan soveltaa kaikkiin ulkomaisiin marjanpoimijoihin Suomessa.

Tutkimusraportin on määrä olla valmiina marraskuun 2011 loppuun mennessä.

Työhyvinvoinnilla on väliä

Hyvinvoiva tiedekunta -työhyvinvointihanke toteutettiin Lapin yliopiston yhteiskuntatieteiden tiedekunnassa dekaani Juha Perttulan johdolla vuonna 2010.

Hanke piti sisällään kaikille työntekijöille suunnattuja yhteisöpäiviä, tiedekunnan johtoryhmän tulevaisuusversaita sekä hyvinvointitapaamisia.

– Tutkimustieto osoittaa vakuuttavasti, että työssään hyvinvoiva ihminen saa myös paljon aikaa. Työn tehokkuus ja tuottavuus ovat työhyvinvoinnin liikesiä seuralaisia. Silti yliopistoelämässä työhyvinvoinnista puhutaan edelleen kovin vähän, Perttula sanoo.

Perttulan mukaan yliopiston työkuultuuria ovat perinteisesti määrittäneet asiantuntijuus, autonomia ja tiedolla kilvoittelu. Tähän kulttuurin työhyvinvointi on istunut huonosti. On ollut helpompia pidentää työpäivää ja punnertaa asioita valmiiksi työhuoneessaan kuin uusintaa pitkäjänteisesti työhyvinvointiaan.

– Työhyvinvointi kehkeytyy mahdollisuuksista tehdä työmme hyvin, tavoitteiden selkeydestä, innostuneisuuden säilyttämisestä sekä kohtuullisuuden tajuusta. Lisäksi työhyvinvointi edellyttää vuorovaikutuksen sujuvuutta, luottamusta ja sen tajuamista, että kuljemme samaa matkaa.

Yhteiskuntatieteiden tiedekunnan työhyvinvointityö ajoittui vuoteen 2010, jonka aikana tiedekunnassa toteutetut organisaatiomuutokset olivat Lapin yliopiston mittakaavassa suuria.

– Jälkikäteen arvioiden työhyvinvointihankkeen ajoitus osui kohdalleen ja sen jokainen osa-alue oli työyhteisöjen kannalta tuiki tarpeellinen, Perttula sanoo.

Yhteiskuntatieteiden tiedekunnan toimintamallia sovelletaan myös muiden tiedekuntien hyvinvointihankkeisiin.

Jari Mikkola Lapin taidetoimikuntaan

Taiteiden tiedekunnan multimedian päätoiminen tuntiopettaja Jari Mikkola on nimetty Lapin taidetoimikunnan jäseneksi joulukuun alusta alkaen vuoden 2012 loppuun asti. Perusteluina mainittiin, että säveltaiteen ohella Mikkola tuo myös mediataiteen osaamista taidetoimikuntaan.

Lisäksi taidetoimikunnassa toimivat Lapin yliopistosta taidehistorian professori Tuija Hautala-Hirvioja sekä artesaani Elle Valkeapää, joka opiskelee teollista muotoilua taiteiden tiedekunnassa.

Teollisen muotoilun opiskelijalle huomattava tunnustuspalkinto

Kulttuuri- ja urheiluministeri Stefan Wallin on palkinnut kymmenen, alle 29-vuotiaista nuorta valtioneuvoston Sammon Tekijät -tunnustuspalkinnolla. Kukin palkinto on suuruudeltaan 50 000 euroa. Palkinnon saamisen lähtökohtia ovat mm. uudenlainen ajattelu, luovuus, innovatiivisuus ja hyödyllisyys.

Yksi palkituista on Lapin yliopiston teollisen muotoilun opiskelija Julius Oförsagd. Nuoresta iästään huolimatta Oförsagd on ehtinyt luoda pitkän uran järjestöaktiivina ja vapaaehtoistoimijana. Teolliseksi muotoilijaksi toista vuotta opiskeleva Oförsagd on ollut perustamassa Lapin muotoilijat ry:tä sekä ollut mukana toteuttamassa Rovaniemi Design Weekiä.

Palkintoraadille tuli kaikkiaan 118 esitystä palkinnonsaajiksi.

Juhani Tuomisen näyttely Mäntässä

Professori Juhani Tuomisella on näyttely Taidekeskus Honkahovissa Mäntässä 9.2.–30.4.2011.

Lapin yliopiston kuvataiteen professori Juhani Tuomisen näyttelyssä on esillä 45 maalausta, jotka ovat valmistuneet osin Turkissa ja osin Suomessa vuosina 2002–2010. Näyttely oli esillä Euroopan kulttuuripääkaupungissa Istanbulissa kesällä 2010.

Tekesiltä rahoitusta kaivostoiminnan tutkimiseen

Lapin yliopisto, Oulun yliopisto ja Metsäntutkimuslaitos ovat saaneet Tekesiltä rahoitusta kaivostoiminnan tutkimiseen. Hanketta koordinoi Lapin yliopiston oikeustieteiden tiedekunta, ja sitä johtaa ympäristöoikeuden professori Kai T. Kokko.

Kolmena rinnakkaishankkeena toteutettavan Erilaiset maankäyttömuodot ja paikalliset yhteisöt kaivoshankkeissa (DILACOMI) -tutkimuksen tarkoituksena on edistää kaivoshankkeiden kestävyttä sekä tutkia kaivoshankkeiden yhteiskunnallista hyväksyttävyyttä.

Tutkimuksessa kehitetään kaivoshankkeiden hallinnointiin liittyviä työkaluja ja ympäristösääntelyä. Työkalut hyödyttävät erityisesti kaivoshankkeiden vaikutusalueella sijaitsevia kuntia ja paikallisyhteisöjä, kaivosyhtiöitä, mat-

kailuelinkeinoa ja konsulttiyrityksiä. Sääntelyn parantamisedotukset suunnataan valtiolle, kunnille ja yrityksille niiden itsesääntelyn kehittämistä varten.

Tutkimusryhmä pyrkii tunnistamaan nykyisen järjestelmän vahvuuksia ja heikkouksia arvioimalla päätyneitä ja käynnissä olevia kaivosten suunnitteluprosesseja. Tutkijat kehittävät kaivosprojektien kestävään hallinnointiin parhaan sääntelyn ja käytäntöjen mallin, joka soveltuu erityisesti Suomen olosuhteisiin. Mallissa yhdistyvät kaivoshankkeiden hallinnointi ja kuntien kaavoitus sekä suositukset sääntelyn kehittämiseksi. Mallia testataan ja parannetaan Kolarin Hannukaisen ja Kittilän Suurikuusikon kaivosprojektien yhteydessä.

Koneen Säätiön apurahoja

Tutkija Marika Kunnari on saanut Koneen Säätiöltä 22 800 euron tutkijastipendin väitöskirjan tekemistä varten. Kunnari tutkii kaivostoiminnan tiedollista oikeuttamista, muun muassa sitä, millaisia näkemyksiä kansalaisilla on kaivostoiminnasta. Lisäksi hän tutkii, millaiseen tietoon perustuen kansalaiset oikeuttavat hankkeiden vastustamisen tai kannattamisen. Kunnari tavoittelee tutkimuksessaan kansalaisten näkemysten esilletuomista ja ymmärrettäväksi tekemistä sekä kansalaisten näkemysten huomioon ottamista kaivostoiminnassa ja yleisesti luonnonkäyttöön kohdistuvassa päätöksenteossa.

Myös tutkija Suvi Alt on saanut Koneen Säätiöltä 22 800 euron tutkijastipendin väitöskir-

jansa tekemistä varten. Kansainvälisten suhteiden alaan kuuluvassa tutkimuksessaan Alt tarkastelee muun muassa sitä, millaiseen ihmiskäsitykseen inhimillisen turvallisuuden ja inhimillisen kehityksen diskurssit perustuvat. Lisäksi hän tutkii, miten näissä diskursseissa ymmärretään turvallisuuden ja kehityksen välistä suhdetta. Purkamalla ja problematisoimalla kyseisten diskurssien perusolettamuksia Alt pyrkii tutkimuksellaan tekemään tilaa vaihtoehtoisille tavoille ymmärtää turvallisuus- ja kehityspolitiikan tulevaisuutta niin Suomessa kuin kansainvälisestikin.

Uuden auditointikäsitteiden esittelytilaisuus

Lapin yliopisto läpäisi ensimmäisen Korkeakoulujen arviointineuvoston suorittaman auditoinnin vuonna 2009. Toista auditointikierrosta varten Korkeakoulujen arviointineuvosto on julkaissut erityisesti tutkintotavoitteisen koulutuksen osalta uusitun auditointikäsitteiden vuosiksi 2011–2017.

Lapin yliopistossa järjestetään toisesta au-

ditointikierroksesta keskustelutilaisuus torstaina 3.3.2011 klo 10.00–12.00 Esko ja Asko -salissa teemalla Laatutyö kehittää yliopistoa. Tilaisuudessa erikoissuunnittelija Kirsi Hiltunen Korkeakoulujen arviointineuvostosta esittelee uutta käsitteistöä ja vastaa henkilökunnan ja opiskelijoiden kysymyksiin.



Antti Kurolan valokuvanäyttely Poroerotus Arktikumissa

Arktisen keskuksen tiedekeskuksessa on avattu uusi valokuvanäyttely Poroerotus.

Rovaniemeläinen valokuvaaja Antti Kurola on seurannut poroerotusta Skalluvaaran aidalla Kaldoaivin paliskunnassa kauniina maaliskuun päivänä 2009. Suurien kuvien kautta katsoja saa kosketuksen poromiesten ja -nais-

ten jokapäiväiseen arkeen ja poroerotuksen kulkuun. Kevättalvinen erotus on poikkeuksellisen kauniisti kuvattu, ja valokuvaaja on löytänyt uusia näkökulmia poroerotukseen.

Valokuvanäyttely on esillä Arktikumin lasikäytävässä Rovaniemellä tämän vuoden loppuun saakka.

Uudenlaista alumniyhteistyötä

Lapin ja Turun yliopistot ovat kehittäneet uudenlaista verkko-yhteistyötä alumniensa kanssa. Uusi yhteistyön malli on kehitetty osaksi työ- ja sosiaali- ja oikeuden aineopin-tovaiheen luentosarjaa, joka toteutettiin yhteistyössä Lapin yliopiston työoikeuden professori Seppo Koskisen, Lapin yliopiston alumni, europarlamentaarikko Hannu Takkulan sekä Turun yliopiston alumni, valtiotieteen maisteri Mikael Zewin kanssa.

– Luento tehtiin Turun yliopiston avoimessa yliopistossa, ja se on käytettävissä myös Lapin yliopistossa. Tavoitteena on luennon mahdollisimman laaja vapaa käyttö, Koskinen sanoo.

Luentosarjan aiheena on ikääntyneiden työntekijöiden kohtelu työelämässä. Yhteensä parin tunnin luentosarja muodostuu kunkin kolmen henkilön omasta luen-nosta sekä yhteisestä keskusteluosuudesta

Professori Koskisen mukaan alumniyhteistyö on suuntautunut tähän asti mento-rintityyppiseen yhteistyöhön tai yhteisiin juhliin. Silloin tällöin alumneja on myös kutsuttu puhumaan omasta toiminnastaan opiskelijoille.

– Verkossa tapahtuvassa yhteistyömallissamme olemme ylittäneet yliopistojen ja niiden alumniensa väliset raja-aidat, Koskinen toteaa.

Kalle Lampela ½-lehden päätoimittajaksi

Rajataide ry on kutsunut ½-lehden uudeksi päätoimittajaksi rovaniemeläisen Kalle Lampelan. Lampela toimii tehtävässä vuoden 2011.

Kutsumalla päätoimittajan vain vuodeksi Rajataide ry haluaa antaa myös eri alueilla toimiville asiantuntijoille mahdollisuuden saada oman äänensä kuuluviin. Kalle Lampela on ½-lehden kolmas päätoimittaja.

Lampela suorittaa parhaillaan taiteen tohtoriopintoja Lapin yliopistossa. Hänen tuotannossaan taide ja tiede, kuva ja sana, ovat yhtä tärkeässä roolissa. Lampelan ajatukset kuvataiteen taiteilijälähtöisestä tutkimuksesta, kuvataiteesta tieteen alana sekä tieteen tutkimuskäytäntöjen soveltamisesta taiteilijoiden toteuttamassa tutkimuksessa puolsivat Lampelan valintaa lehden päätoimittajaksi. Yhtenä valintaa puoltavana kriteerinä koettiin myös Lampelan tekstien kansantajuisuus.

Kalle Lampela aikoo vaalia lehden yhteis-kunta- ja kulttuurikriittistä linjaa. Lisäksi hän pyrkii valottamaan taiteen kansainvälisyyttä sekä taiteilijan suhdetta taideinstituutioon ja riippumattomaan ilmaisuun.

Lahjoitettua rahaa

Vuodenvaihteeseen mennessä yliopistot olivat keränneet lahjoitusvaroja yli 290 miljoonaa euroa. Säätiöyliopistot, Aalto ja Tampereen teknillinen yliopisto olivat tosin vieneet tästä määrästä yli 200 miljoonaa. Muiden yliopistojen osuus on noin 75 miljoonaa. Uskomattoman suuret summat osoittavat yliopistojen nauttivan laaja tunnustusta tämän päivän Suomessa. On vaikea ajatella mitään toista tahoja, joka onnistuisi yksityiseltä puolelta keräämään lyhyessä ajassa näin ison euromäärän.

Meillä ei ole lahjoitusperinnettä, sanotaan. Totta sikäli, että vero- ja muut järjestelmämme on rakennettu niin, että todella miljoonaluokan lahjoituksia voivat tehdä vain säätiöt, rahastot tai yhdistykset. Nekin vain sillä edellytyksellä, että niiden toimiala- ja tarkoituspäälät sattuvat olemaan niin laveasti määriteltyjä, että yliopisto tarkoituserineen menee kuin porsas reiästä noiden pykälien sisään.

Tavallisella yksittäisellä kotimaisella osakeyhtiö- tai osuuskuntamuotoisella yrityksellä ei ole mitään mahdollisuutta tehdä miljoonaluokan lahjoituksia, jos se toimii vähääkään lainsäätäjän määräämissä puitteissa. Poikkeuksia ovat maamme mittakaavassa isot pörssiyritykset, kuten Nokia, Kone tai Fortum, jotka kukin jo tähän mennessä ovat tehneet vähintään kolmen miljoonan lahjoituksen.

Pääkaupunkiseudun ulkopuolisten yliopistojen lahjoituksista valtaosa on koottu kunkin yliopiston omalta lähi- tai vaikutusalueelta. Se selittää myös sen, miten erilaiset onnistumismahdollisuudet yliopistoilla on. Vauraus ei ole tässä maassa jakautunut koskaan maantieteellisestikään tasan. Tämä harjoitus on sen jälleen kerran vahvistanut.

Vastinrahaan kelpaavat vain yksityiset lahjoitukset. Loogista on, että yritykset antavat rahaa niille yliopistoille, jotka tuottavat yksityisen sektorin osajia ja julkiset tahot niille yliopistoille, joiden kasvatit miehittävät julkisen puolen tulevat työpaikat. Keräystuloksiin vaikuttaa paljon enemmän se, millainen yliopiston tutkintoprofiili on, kuin se miten ahkerasti lahjoituslipasta kierrätetään.

Oman alueen aito keräystulos kertoo epäsuorasti, miten hyvin yliopisto on aiempina vuosina onnistunut kommunikoidaan oman lähialueensa kanssa. Jos yhteistyö ja vuorovaikutus on ollut aitoa, tukea todennäköisesti löytyy helpommin kuin siellä, missä tämä vuorovaikutus on jäänyt vähemmälle. Jos lahjoituksia ei tule, tai niitä kertyy kovin vähän, yliopiston on syytä astua vääristämättömän peilin eteen.

Lahjoituksilla on luonnollisesti iso symboliarvo. Keräyksillä saadun rahan mahdollisella tuotolla on kokonaistulokseen lopulta kuitenkin vain marginaalinen merkitys. Menestystä tehdään aina muulla kuin pelkällä rahalla. Jääkiekossakaan paksu lompakko ei takaa mestarijoukkuetta, eikä lahjoitetulla, helpolla rahalla synny menestyvää yliopistoa. Menestykseen tarvitaan aivan muuta: ennakkoluulottomia innovaatioita, yhteistyökykyä ja rohkeita vastauksia jatkuvasti muuttuviin opetus- ja tutkimushaasteisiin.

Markku Salomaa

Pohjolan Osuuspankin toimitusjohtaja
Lapin yliopiston hallituksen jäsen



Urponen auditointiryhmän puheenjohtajaksi

Korkeakoulujen arviointineuvosto nimesi 27.1.2011 Lapin yliopiston laatujohtaja Helka Urponen Kuvataideakatemia auditointiryhmän puheenjohtajaksi.

Muut auditointiryhmän jäsenet ovat tutkijaopettaja Harri Eskelinen Lappeenrannan teknillisestä yliopistosta, koordinaattori Mirva Mattila Museovirastosta, hyvinvoinnin koulutus- ja tutkimuskeskuksen johtaja Merja Saarela Hämeen ammattikorkeakoulusta ja opiskelija Jukka Vornanen Turun yliopistosta.

Kuvataideakatemia auditointi tapahtuu toukokuussa 2011.

Videon käsikirjoituskilpailussa palkittiin opiskelijoita

Lapin yliopiston viestintäpalveluiden järjestämässä videon käsikirjoituskilpailussa palkittiin Arttu Nieminen sekä Ville Koski ja Jussi Jokinen.

Arttu Niemisen käsikirjoitus voitti kilpailussa 200 euron pääpalkinnon. Videon toteutuksesta vastaa Arttu Niemisen lisäksi Julius Chaves, joka myös opiskelee audiovisuaalista media-kulttuuria Lapin yliopistossa.

Kilpailuun raadin muodostaneiden lehtori Max Juntusen ja yliopisto-opettaja Timo Haanpään mukaan Niemisen käsikirjoitus lupaa mielenkiintoista ja läheltä seurattua tarinaa intohimoisen elokuvantekijä-opiskeli-

jan elokuvaprojektista. Elokuvan tekemisestä haaveilee maailmalla moni nuori, ja haave on mahdollista toteuttaa myös Lapin yliopistossa.

Jussi Jokisen ja Ville Kosken synopsis Tulvaisuuden asiantuntijoita palkittiin sadan euron stipendillä. Raadin mukaan ideasta on mahdollisuus tehdä huumoripitoinen ja re vittelevä video yliopiston eri tiedekunnista, eri tieteenaloista ja opinnoista.

Juntunen ja Haanpää työstävät idean videoksi opiskelijoidensa kanssa kevään kuluessa.

Henkilökuntaa MTI:n tiloihin

Lapin korkeakoulukonsernin kehittämistehtävissä päätoimisesti toimiva henkilökunta on siirtynyt Matkailualan tutkimus- ja koulutusinstituutin tiloihin.

Konsernijohtaja Markku Tarvainen, kehitysjohtaja Ari Konu, viestinnän koordinaattori Tiina Kaksonen, tietohallinnon erityisasiantuntija Kauko Karppinen ja tietohallinnon suunnittelija Sakari Tarvainen työskentelevät jatkossa instituutin tiloissa, osoitteessa Viirinkankaantie 1, 96300 Rovaniemi.

Markku Tarvaisella on edelleen toimipaikka myös Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun tiloissa Kemissä.

Ville Jakkula konsernin kielikeskuksen johtajaksi

Lapin yliopiston kielikeskuksen johtaja Ville Jakkula on nimetty Lapin korkeakoulukonsernin kielikeskuksen johtajaksi. Kielikeskuksen johtajan tehtävänä on johtaa, valvoa ja kehittää kielikeskuksen toimintaa sekä vastata sen tuloksellisuudesta ja taloudesta vahvistetun talousarvion mukaisesti.

Lapin korkeakoulukonsernin kielikeskus on Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun, Lapin yliopiston ja Rovaniemen ammattikorkeakoulun yhteinen kielikeskus, joka rakentuu kielten ja viestinnän opetuksen yksiköistä. Kielikeskus aloitti toimintansa 1.1.2011.

Tietoverkot yhdistyvät

Lapin korkeakoulukonserniin kuuluvien korkeakoulujen ja koulutus kuntayhtymien tietoliikenneverkkojen yhdistäminen alkoi vuoden vaihteessa.

Ensimmäisessä vaiheessa yhdistettiin Rovaniemen koulutus kuntayhtymän ja Lapin yliopiston tietoliikenneverkot. Kevään 2011 aikana yhteiseen verkkoon liitetään myös Kemi-Tornionlaakson koulutus kuntayhtymä Lappian tietoliikenneverkko.

Uuden tietoliikenneverkon piiriin tulevat kesään mennessä kaikki Lapin ammattio pison, Rovaniemen ammattikorkeakoulun, Lapin yliopiston, Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun ja ammattio pison Lappian opiskelijat ja henkilökunnan jäsenet sekä oppilaitosten ylläpitäjäorganisaatioiden henkilökuntaan kuuluvat henkilöt. Yhteensä muutos kosket-

taa noin 2 400 henkilökuntaan kuuluvaa ja yli 20 000 opiskelijaa.

Uusia, kaikille oppilaitoksille yhteisiä palveluita otetaan käyttöön sitä mukaa, kun niitä saadaan rakennettua. Tällaisia palveluita ovat mm. joustava kirjautuminen työasemille, joustava tietojärjestelmien saavutettavuus korkeakoulujen välillä, sähköposti- ja kalenteripalveluiden yhdistäminen sekä yhteinen opiskelijoille ja henkilökunnalle tarkoitettu oppimisympäristö.

Tietoliikenneverkkojen yhdistämisen suunnittelutyö käynnistyi vuonna 2009. Kevästä 2010 lähtien jokainen organisaatio on valmistellut yhdistämistä karsimalla järjestelmien päällekkäisyyksiä sekä yhdenmukaistamalla asetuksia.

InnoMaraton kehittää tuote- ja palveluideoita yrityksille

Vuosittainen Lapin korkeakoulujen InnoMaraton kokoaa tänä vuonna yhteen noin 240 opiskelijaa ratkomaan yritysten, julkisen sektorin ja yhdistysten toimeksiantoja.

InnoMaratonissa korkeakoulujen opiskelijat yhdistävät voimansa kehittääkseen tuote- ja palveluideoita eri toimeksiantajille. Tänä vuonna toimeksiantoja on kaikkiaan 17 kappaletta. InnoMaraton koostuu kolmesta osasta: aloituspäivästä, parin viikon ideakehittelyjaksosta

sekä varsinaisesta InnoMaraton-viikosta.

Lapin yliopistosta InnoMaratonissa on tänä vuonna mukana johtamisen, teollisen muotoilun, markkinoinnin, matkailun ja yrittäjyyden opiskelijoita. Suunnittelu- ja valmentajatiimissä on mukana koulutus päällikkö Seppo Särkkä, yliopisto-opettaja Pertti Aula, yliopisto-opettaja Rauno Rusko sekä johtamisen opiskelija Joel Karron.

Gradu ja tiedepolitiikka

Suomalaisen yliopiston muuttumisessa ja muuttamisessa on myös pro gradu -työ ymmärretty kovin eri tavoin. Opiskelijajärjestöt ovat ajoittain arvostelleet gradunteon työlöisyyttä ja sen toteuttamisen tapoja. Elinkeinoelämästä taas on kuulunut ehdotuksia kytkeä graduja kulloinkin meneillään oleviin kehityshankkeisiin. Hallinnosta käsin sisältöjä ja esitystapoja on haluttu muuttaa katkeamattomaksi osaksi opiskelua, sivumääriä rajata, lisätä yleisesti hyödyllisyyttä, kytkeä niitä ajankohtaisiin kokonaisuuksiin, muokata niitä suunnittelua ja toimintaa tukeviksi. Kieltämättä gradun luonteeseen ja valmistusprosessiin liittyy erilaisia ja vastakkaisia intressejä. Eräille gradu näyttyy pelkkänä akateemisena rituaalina, siis haitakkeena.

Gradu on nähty opiskelun ja oppimisen esteenä. On paljon opiskelijoita, jotka eivät valmistu, koska gradu jää roikkumaan. Vastaavasti sellaisissa oppiaineissa, joissa on suoraan soveltava ulottuvuus, graduja on sopeutettu elinkeinoelämän tai oppiaineen ympäristön tarpeisiin. Tällaisissa tapauksissa luonnollisesti pitää kysyä, kenen tai keiden intressit toteutuvat. Jotta gradu täyttää yleensä akateemisen opinnäytetyön kriteerit, siinä pitäisi olla kytkös yliopistolliseen tutkimukseen ja sen synnyttämään keskusteluun. Asia erikseen ovat erityistapaukset, esimerkiksi Ludwig Wittgensteinin tapaiset poikkeuslahjakkuudet tai oppiaineen kytkös taiteelliseen työskentelyyn.

Akateemisessa maailmassa on viimeisen puolivuosisadan aikana esitetty toistuvasti ajatus, että gradun pitää olla tieteellisten menetelmien harjoittelua ja perehtymistä tieteellisiin menettelytapoihin. Ajatuksen liittyy pyrkimys määrittäistä gradu ja saada hallintaan graduntekoon tarvittava opiskelijan työpanos. Ajatusta toteutettaessa arvaamattomuutta on vähennetty eli tutkimisen saavutukset on tiedettävä etukäteen. Menettely tuottaa kiusallisia piirteitä: Hyvin arvosanoihin valmistunut maisteri ei ole perillä tieteellisen tutkimuksen luonteesta eikä kykene lainkaan itsenäiseen tutkimukselliseen työskentelyyn. Kriitikko voi sanoa, että ehkä tämä onkin tarkoitus.

Sillä yhden muodissa olevan menetelmän hallitseva maisteri on kiltti työntekijä ja helposti ohjattavissa minkä tahansa tekemiseen.

Nykykeskustelussa gradun perusajatus, harjaantuminen itsenäiseen ja kokonaisvaltaiseen ajatteluun, on hukassa. Miten graduun liitettyjä ajattelutaitoja voidaan harjoitella? Akateemisen gradun luonne toteutuu, kun opiskelija tutkii asiaa itse ja itse kirjoittaa yli viisikymmentä liuskaa johdonmukaista ja selkeää tekstiä, joka kertoo perehtyneisyydestä asiaan ja tutkimuksellisen kokonaisuuden ymmärtämisestä. Gradussa parhaimmillaan moninaisuus selkeytyy, asiakokonaisuudet rajautuvat, löytyy juoni tutkimisessa ja esittämisessä, kyetään syventymään vähintään alustavasti menetelmällisiin ja teoreettisiin kysymyksiin sekä oivalletaan vähäinkin tutkielma osana tiedeyhteisön keskustelua.

Nykymenossa yliopistolle jää kaksi perustehtävää: kouluttaa sopivalla tavalla asennoituvia työntekijöitä asian tunteesta vaativiin tehtäviin sekä tuottaa sellaisia tutkimuksia, jotka soveltuvat yritystoimintaan ja hallinnon päätöksentekoon. Tämä tarkoittaa, että yliopistollinen opetus ja tutkimus tukevat vallitsevia vallankäytön rakenteita eivätkä kyseenalaista taloudellisten ja yhteiskunnallisten toimijoiden arvolähtökohtia.

Vallitsevat neutraalisuusvaatimukset edellyttävät, että opetuksessa ja etenkin tutkimuksissa ei käsitellä periaatteellisia kysymyksiä, ei hahmoteta ideaalisia eli parhaita mahdollisia ratkaisuja eikä tarkastella erilaisia ilmiöitä vaihtoehtoisista näkökulmista. Yleistyneessä käytännössä kopioi, liimaa ja muokkaa -periaate on toimittajan ammattityössä menestymisen ehto, tutkimisessa aidosti uuden tiedon este.

Kysymys on: Voiko järki olla käytännöllinen? Voiko yliopisto yliopistona hahmottaa taloudessa, politiikassa, mediassa ja yhteiskunnallisissa toiminnassa todellistuvia arvoja sekä erityisesti vallitsevien vallankäytön muotojen taustalla piileviä päämääriä? Sivistyskysymyksissä yliopiston, talouselämän ja organisaatioiden hallinnoinnin välillä ei pidä vallita harmonia vaan disharmonia. Tarkoitus ei voi olla sosiaalista graduntekijät ajatuksettomasti sisäistämään aikamme intressit ja harjaannuttaa heitä teknisten kysymysten ratkaisuun sekä kulloinkin suosiossa olevien metodien käyttöön syventymättä periaatteellisiin kysymyksiin.



Sanomisen vapaus puntarissa

Lapin yliopisto, Päätoimittajien yhdistys ja Rovaniemen kaupunki järjestävät perjantaina 18.3.2011 Lapin yliopistolla Sanomisen vapaus puntarissa -seminaarin.

Seminaari koostuu kahdesta keskusteleavasta osiosta, joissa pohditaan verkon vastuukysymyksiä, rikoksista uutisointia, yksityisyyden ja julkisuuden rajaa uutisoinnissa sekä esitutkintalain, pakkokeinolain ja poliisilain uudistusta.

Ensimmäinen teema – Heiluuko häkki päätoimittajalle? – tuo esiin verkon vastuukysymyksiä juridiikan ja viestinnän itsesääntelyn näkökulmista. Keskustelussa pohditaan, kuka kantaa viime kädessä oikeudellisen vastuun verkossa, keskustelupalstoilla ja sosiaalisessa mediassa, missä kulkee päätoimittajavastuun ja itsesääntelyjärjestelmän vastuu median keskustelupalstoilla ja ulottuuko vastuu jälkimoderoituihin sivuihin vai ei.

Teemasta keskustelevat tutkijatohtori Päivi Tiilikka Helsingin yliopistosta, päätoimittaja Heikki Hakala Etelä-Suomen Sanomista, vastaava päätoimittaja Kari Kivelä Iltalehdestä, yhteisötuottaja Erkki Hujanen Kalevasta, lehtori Riitta Ollila Jyväskylän yliopistosta sekä toiminnanjohtaja Helinä Ylisirniö Suomen Eläinsuojeluyhdistysten liitosta. Keskustelua johdattelee Julkisen sanan neuvoston puheenjohtaja Risto Uimonen.

Toinen teema – Huppu päässä linnaan – käsittelee sitä, miten rikoksista ja oikeudenkäynneistä voidaan uutisoida ja uutisoidaan, missä kulkee yksityisyyden ja julkisuuden rajat julkisissa oikeudenkäynneissä tai politiikojen ollessa epäiltynä rikoksista sekä mitä esitutkintalain, pakkokeinolain ja poliisilain kokonaisuudistus mahtaa tuoda mukanaan.

Teemasta keskustelevat Rovaniemen hovioikeuden presidentti Esko Oikarinen, laamanni Jyrki Kiviniemi Kemi-Tornion käräjäoikeudesta, professori Rauno Korhonen Lapin yliopistosta, päällikkö Jyrki Richt YLE Ajankohtaistoiminta, päätoimittaja Antti Kokkonen Lapin Kansasta ja vastaava päätoimittaja Markku Mantila Kalevasta. Keskustelua johdattelee professori Juha Karhu Lapin yliopiston oikeustieteiden tiedekunnasta.

Iltapäivällä Päätoimittajien yhdistys järjestää vuosikokouksensa Arktikumissa.

Tilaisuus on kaikille avoin, mutta käytännön järjestelyiden vuoksi pyydämme jokaista ennakoilmoittautumaan tapahtuman nettisivuilla, josta löytyy myös tilaisuuden tarkempi ohjelma: www.ulapland.fi/paatoimittajat

Tervetuloa!

Lisää ajankohtaisia
tapahtumia
nettisivuillamme:

www.ulapland.fi/tapahtumat



UNIVERSITY OF LAPLAND
LAPIN YLIOPISTO

PL 122 • 96101 ROVANIEMI

Sopimus 881414



UNIVERSITY OF LAPLAND
LAPIN YLIOPISTO



Tulevaisuuden asiantuntijoita

Tiede- ja taideyliopisto Rovaniemellä

- Kasvatustieteiden tiedekunta
- Oikeustieteiden tiedekunta
- Taiteiden tiedekunta
- Yhteiskuntatieteiden tiedekunta

Hakuaika 7.3. – 12.4.2011, www.yliopistohaku.fi
Lisätiedot: opinto@ulapland.fi, 040 485 6583
www.ulapland.fi • www.facebook.com/ulapland

